

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Agape-keskuksen rakkauden pedagogiikka

Käytäntöjä Agape-keskuksen käyttöön

Miro Cedercreutz

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(12/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK), Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

---

Tekijät: Miro Cedercreutz
Opinnäytetyön nimi: Agape-keskuksen rakkauden pedagogiikka
Sivumäärä: 42 ja 11 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Satu Riikonen
Työn tilaaja(t): Agape-keskus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Agape-keskuksen pedagogiikkaa ja tehdä siitä käytännönläheinen opas. Agape-keskus on Pasilassa sijaitseva kristillinen koulu, päiväkotia ja iltapäiväkerho. Agape-keskuksen toiminta-ajatuksen keskiössä on rakkaus, mihin organisaation nimikin viittaa. Agape-keskuksella on kehitetty paljon käytännönläheisiä menetelmiä, joiden avulla pedagogista rakkautta käytetään arjessa ja tavoitteena oli tuottaa organisaation pedagogiikasta opas, jota voisi jakaa viranomaisille ja yhteistyökumppaneille. Organisaation sisällä puhutaan *rakkauden pedagogiikasta*.

Maailman tahdin kasvaessa pehmeät arvot voivat jäädä sellaisten termien kuten tehokkuus ja kehitys, jalkoihin. Lapsen kasvua ei kuitenkaan voi keinotekoisesti nopeuttaa. Nyky-yhteiskunnassa lapsilla on yhä suurempi tarve sille, että heitä kohdataan ja että heistä välitetään aidosti. Pedagoginen rakkaus voisi tarjota ratkaisua tähän. Pedagoginen rakkaus on opettajan työtä helpottava asia, joka tekee työstä mielenkiintoista. Lapsilla on suuri tarve turvallisille kiintymyssuhteille, ja opettaja voi olla lapselle merkittävä kiintymyskohde.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa yksityiskohtaista tietoa Agape-keskuksen toimintatavoista, joten tutkimus suoritettiin tapaustutkimuksena. Tutkimuksen takana oli idea siitä, että opettajat itse parhaiten tietävät, miten tällaista pedagogiikkaa toteutetaan käytännössä. Tutkimusmetodeina käytettiin toiminnan observointia, haastatteluja ja kyselyä. Tutkimuksen tuloksena löydettiin uusia lähestymistapoja pedagogiseen rakkauteen ja monia käytännönläheisiä menetelmiä, joiden avulla pedagogista rakkautta voidaan toteuttaa koulussa tai päiväkodissa. Löydettiin myös uutta näkökulmaa siihen, miten tärkeää on selkeä ja yksinkertainen johtoajatus, jonka ympärille toiminta rakentuu ja miten rakkaus sopii siihen tehtävään oivallisesti. Tutkimuksessa selvisi myös, että *rakkauden pedagogiikka* rakentuu dialogisista suhteista, joita ylläpidetään päättäväisesti. Tärkein syy, miksi oppilaita pyritään päättäväisesti kohtelevaan rakkaudellisesti on, että suhde oppilaaseen ei katkeaisi. Opettajat tekevät parhaansa, jotta he osaisivat nähdä oppilaan huonon käytöksen yli ja näkisivät, mistä käytös johtuu.

Opinnäytetyön konkreettisenä tuotoksena syntyi opas Agape-keskuksen pedagogiikasta. Kyseinen opas on pedagogisen rakkauden käytännön soveltamisen tueksi tarkoitettu työkalu. Opasta tullaan käyttämään uusien opettajien ja ohjaajien orientaation yhteydessä, sekä yhteistyökumppanien ja eri viranomaisten perehdyttämisessä.

Asiasanat: tapaustutkimus, pedagoginen rakkaus, välittäminen, pedagogiikka

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of humanities, Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

---

Author: Miro Cedercreutz
Title: The Pedagogy of love in Agape-keskus
Number of Pages: 42 and 11 attachment pages
Supervisor(s): Satu Riikonen
Subscriber(s): Agape Center

The objective of this thesis was to gather information of the practical applications of the pedagogy of love in Agape Center. Agape Center is a Christian organisation which consists of a school, an after school club and a daycare center. Agape Center is located in Helsinki and its underlying value is the pedagogy of love. The objective of this study was to find practical methods to communicate the pedagogy of love within the organisation and its partners and to gather these methods into a short guide book. The guide book can be used in briefing new employees and it can be shared to associates and different authorities.

The study was carried out as a case study, and the data were analyzed using qualitative content analysis. The objective was to find in-depth information about the organisation. The data were collected from ten employees in Agape Center through interviews and a survey. Data was also collected through observation. The findings indicate that the pedagogy of love and love as leitmotif creates the basis of healthy education. The data also indicates that the pedagogy of love requires a conscious commitment to a loving, forgiving and merciful attitude towards pupils, students, co-workers and parents.

Keywords: case study, pedagogy of love, caring, pedagogy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	AGAPE-KESKUS	8
3	TIETOPERUSTA	10
3.1	Kristillinen kasvatust ja kristilliset koulut	10
3.2	Pedagogiikka	12
3.3	Neljä rakkautta	13
3.4	Pedagoginen rakkaus	15
3.5	Välittäminen opetusmenetelmissä	16
3.6	Pedagogisen rakkauden kritiikkiä	17
3.7	Kiintymyssuhdeteoria	18
3.8	Dialogisuus	20
4	MENETELMÄT	22
4.1	Havainnointi	22
4.2	Kysely.....	23
4.3	Haastattelu	25
4.4	Ryhmähaastattelu	26
4.5	Aineiston analysointi.....	26
4.6	Haasteita sekä merkintätavat analyysissa	27
5	TULOKSET JA NIIDEN ANALYYSI	28
5.1	Rakkaus tärkeimpänä arvona	28
5.2	Ilmapiirin merkitys	29
5.3	Rakkauteen kuuluu rajat.....	31
5.4	Huumorin merkitys.....	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
6.1	Sitoutuminen rakkauteen ja johtoajatukseen	34
6.2	Rakkauden monet muodot.....	34
6.3	Pedagoginen rakkaus rakentaa suhteita	35
6.4	Rakkauden pedagogiikka -opas	35
6.5	Työn jalkauttaminen ja tutkimuksen onnistuminen.....	36

6.6 Uusia avauksia.....36

1 JOHDANTO

Annukka Leutonen (2017) toimii rehtorina Otalammen koulussa ja kirjoittaa artikkelissaan Sitran sivuilla, että tulevaisuudessa olisi tärkeää rakentaa kouluissa ilmapiiriä, jossa sitoudutaan yhteistyöhön, ratkaistaan yhdessä ongelmia ja kyetään empatiaan. Hänen mukaansa unelmien koulun syntymiseen ei tarvita suuria resursseja vaan riittää, että opettaja päättää ottaa yhden johtoajatuksen käyttöön työssään, kuten esimerkiksi pedagogisen rakkauden. (Leutonen 2017.) Maailman tahdin kasvaessa ja informaatioyhteiskunnan kehittyessä pehmeät arvot jäävät helposti sellaisten termien kuten tehokkuus, menestys, reflektointi ja kehitys, jalkoihin. Tosiasia on kuitenkin, että vaikka maailma miten muuttuu ja nopeutuu, pysyy ihminen silti samana. Lapsen kehitystä ei voi keinotekoisesti nopeuttaa, eikä tiettyjä ikävuosia voi hypätä yli. (Uusikylä 2003, 27.)

Olen pitkään ollut kiinnostunut käsitteestä pedagoginen rakkaus. Kävin itse kristillistä ala- ja yläkoulua, jossa rakkaudesta puhuttiin paljon ja jossa toiminta-ajatus pohjautui pedagogiseen rakkauteen. Olen myöhemmin elämässäni huomannut yhä uudelleen, miten iso voimavara se on ollut, kun on ollut niin monia välittäviä ja rakkaudellisia opettajia lapsuudessa. Tämä ei valitettavasti ole kaikkien kokemus ja monilla on ikäviä ja traumaattisia kokemuksia lapsuuden kouluajoista. Juhani Pirttiniemi (2000, 81) kirjoittaa väitöskirjassaan, että oppilaiden käsitykset opettajista eivät ole kovin myönteisiä. Pojista lähes kolmannes oli täysin tai osittain sitä mieltä, että opettajat eivät olleet reiluja heitä kohtaan. (Pirttiniemi 2000, 81,82) Olen viime vuosina vapaa-aikana lukenut kirjallisuutta liittyen pedagogiseen rakkauteen ja keskustellut ala- ja yläasteen opettajieni kanssa ja heidän asenteensa opettamiseen ja koulutukseen on todella koskettanut ja innoittanut minua. Agape-keskus kysyi minulta sitten, haluaisinko kirjoittaa opinnäytetyöni lapsuuden kouluni pedagogiikasta, jota kutsutaan organisaation sisällä *rakkauden pedagogiikaksi* ja tartuin heti innolla tähän mahdollisuuteen.

Tavoitteena on mahdollisimman monipuolisesti tutkia miten Agape-keskus käytännössä toteuttaa toiminta-ajatustaan. Agape-keskuksella on tarve oppaalle, joka kiteyttää organisaation johtoajatuksen, ja jonka avulla organisaation toimintatapoja voitaisiin ottaa käyttöön muualla. Tavoitteena on luoda opas, joka on helposti sovellettavissa ja käytännönläheinen. Tavoitteena on luoda jotakin, joka edustaa mahdollisimman

laajasti koko organisaatiota. Tarkoituksena on myös saada laaja valikoima menetelmiä, joita opettajat ja ohjaajat voivat käyttää. Tavoitteena on yksittäisten ja ryhmähaastattelujen avulla saada mahdollisesti jopa kaikkien opettajien kokemuksia ja ajatuksia. Oppaan on tarkoitus sisältää tärkeimmät toimintatavat ja työtavat, jotka ovat viikoittaisessa käytössä organisaatiossa ja jotka pohjautuvat jollain tavalla pedagogiseen rakkauteen. Tarkoitus on konkretisoida hyvin toimivia työtapoja, joita organisaatiossa käytetään.

Ensin esittelen opinnäytetyön tilaajan ja mistä opinnäytetyön tarve lähtee. Kolmannessa luvussa esittelen tietoperustan ja neljännessä luvussa kerron tutkimusmenetelmistä. Viidennessä luvussa analysoin aineistoa ja peilaan sitä tietoperustaan sekä esittelen tutkimustulokset. Kuudennessa luvussa esittelen omia johtopäätöksiäni ja idean jatkotutkimuksille.

2 AGAPE-KESKUS

Työn tilaajana on Agape-keskus ry, joka ylläpitää Suur-Helsingin kristillistä koulua, iltapäiväkerhoa ja päiväkotia Agapea. Suur-Helsingin kristillinen koulu aloitti toimintansa vuonna 1998 Suur-Helsingin seurakunnan yhteydessä. Koulu sijaitsee Pasilassa ja oppilaita on noin 60. Koulu tekee yhteistyötä monen eri Helsingin alueen seurakunnan kanssa kuten mm. Risteyspaikkaseurakunnan, ESY-seurakunnan, Suur-Helsingin seurakunnan ja Helsingin citykirkon kanssa. Oppilaita tulee kaikkialta Suur-Helsingin alueelta ja monista eri kristillisistä suuntauksista. Koulu käsittää luokat 1-9. Koulu toimii yksityisenä kouluna, eikä saa valtionavustuksia toimintaansa. Toimintaa ylläpidetään oppilaiden lukukausimaksuilla ja seurakuntien, yksityishenkilöiden ja yritysten vapaaehtoisilla lahjoituksilla. (Agape-keskus 2017a.)

Päiväkotia Agape on 28-paikkainen kristillinen päiväkotia, joka sijaitsee Pasilassa lähellä Suur-Helsingin kristillistä koulua. (Agape-keskus 2017b.) Organisaatioon kuuluu vielä Suur-Helsingin kristillinen iltapäiväkerho, joka toimii samoissa tiloissa kuin kristillinen koulu (Agape-keskus 2017c). Tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus tutkia pelkästään Suur-Helsingin kristillisen koulun toimintaa vaan koko Agape-keskuksen toimintaa, johon kuuluu sekä koulu, päiväkotia että iltapäiväkerho.

Agape-keskuksen toiminta-ajatuksen keskiössä on Raamatun käsky: *“Rakastakaa toisianne kuin minä olen rakastanut teitä”* (Joh 15:12). Rakkaus on koko toiminnan ydin ja motivoija. (Agape-keskus 2017e.)

“Uskomme, että rakkaus on ainoa kestävä pohja kasvatukselle” (Agape-keskus 2017e).

Rakkaus jaotellaan viiteen osaan: rakkaus Jumalaa, oppilaita, huoltajia, työkavereita, ja työtä kohtaan ja tästä koostuu organisaation johtoajatus (Agape-keskus 2017f).

Useat tutkijat painottavat rakkauden merkitystä kasvatuksessa. Nuorten mielenterveyden ongelmat näyttävät lisääntyvän kaikissa pohjoismaissa (Gissler, Seppänen, 2017). Simo Skinnari kirjoittaa kirjassaan *Pedagoginen Rakkaus* (2004, 13) että nuoret eivät motivoitu koulutukseen, jossa kokevat joutuvansa taloudellisen kilpailukyvyyn välineiksi, ja voivat huonosti, jos he kokevat, että heiltä vaaditaan tehokkuutta tietämättä mitä varten.

Työn tarve tuli opinnäytetyön tilaajalta, Agape-keskukselta. Organisaatiosta soitettiin minulle ja kysyttiin, haluaisinko kirjoittaa opinnäytetyöni heidän *rakkauden*

pedagogiikastaan. Agape-keskuksella ei ole olemassa jäsenneltyä dokumenttia heidän pedagogiikastaan ja menetelmistään. Helsingin lastensuojelun ja lastenpsykiatrian sekä opetusviraston taholta on tullut kyselyä ohjeesta, jonka avulla Agape-keskuksen työtapoja voisi monistaa muualla. On eduksi, että tutkimisen hoitaa joku ulkopuolinen taho, jolla on aikaa tehdä haastatteluja ja saada mahdollisimman laaja kuva organisaation menetelmistä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on *miten toteuttaa rakkauden pedagogiikkaa käytännössä organisaation arjessa.* *Rakkauden pedagogiikka*-käsitettä käytetään organisaation sisällä kuvaamaan organisaation johtoajatusta. *Rakkauden pedagogiikka* pohjautuu pedagogisen rakkauden teoriaan, kiintymyssuhdeteoriaan, kristilliseen maailmankuvaan sekä kristilliseen ihmiskäsitykseen. Tässä opinnäytetyössä käytän *rakkauden pedagogiikka*-käsitettä viitatessani Agape-keskukseen ja organisaation johtoajatukseen. Olen myös päättänyt kirjoittaa sen kursivoituna, selkeyttäakseni ja jotta sitä ei sekoitaisi käsitteeseen pedagoginen rakkaus. Käyn läpi pedagogisen rakkauden käsitettä tietoperustassa.

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa esittelen tärkeimmät käsitteet ja opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten. Viitekehys muodostuu pitkälti pedagogisen rakkauden olemassa olevasta teoriasta. Koska Agape-keskus on kristillinen organisaatio, niin käyn läpi myös kristillisten koulujen näkökulmaa rakkauteen ja pedagogiseen rakkauteen.

3.1 Kristillinen kasvatustiete ja kristilliset koulut

Kristilliselle kasvatukselle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, vaan käsitettä käytetään eri tavoin eri yhteyksissä. Kristillisen kasvatuskäsitteen ymmärtäminen lähtee kasvatuskäsitteen ymmärtämisestä. Tavallisesti kasvatukseen liitetään käsitteet intentionaalisuus, normatiivisuus ja vuorovaikutuksellisuus. (Muhonen & Tirri 2008, 64).

Intentionaalisuus: kasvatuksella on tietoisia tavoitteita ja päämääriä, joita kohti se suuntautuu (Muhonen & Tirri 2008, 64).

Normatiivisuus: kasvatustiete on aina arvosidonnaista. Kasvatustieteen tavoitteita ja päämääriä tehdessä otetaan samalla kantaa siihen mikä on oikein, mikä on hyvää ja mikä on tärkeää. Kasvatustieteen määritelmä kuvailee sitä millaisen kasvatustieteen pitäisi olla. (Puolimatka 2010, 25.)

Vuorovaikutuksellisuus: kasvatustiete tapahtuu suhteessa kasvattajan ja kasvatettavan välillä (Muhonen & Tirri 2008, 64).

Kasvatustiete on arvoihin sitoutunutta toimintaa, jolla on päämäärä, ja kasvatustiete tapahtuu erityisessä vuorovaikutussuhteessa (Muhonen & Tirri 2008, 64).

Uskontokasvatustiete ja uskonnollista kasvatustietettä pidetään yleensä synonyymeina, mutta nämä voidaan erottaa siten, että uskontokasvatustieteen ymmärretään olevan kasvatustietettä, joka ei ole sitoutunut mihinkään tunnustukseen, kun taas uskonnollinen kasvatustiete on tiettyyn tunnustukseen sitoutunutta. Tällöin voidaan ajatella, että koulussa annettava kristillinen kasvatustiete on yksi uskontokasvatustieteen muodoista. Uskontokasvatustietellä välitetään uskontoon liittyvää kulttuuria seuraavalle sukupolvelle (Vermasvuori 1987, 10). Kristillisen ajattelun mukaan uskoa ei voi kasvatustieteen avulla synnyttää vaan se on

lahja Jumalalta (Muhonen & Tirri 2008, 67). Uskontokasvatus on ihmisen kasvattamista uskonnon avulla tietämään ja tuntemaan elämää syvemmin riippumatta siitä, omaksuuko hän uskonnon itselleen vai ei (Vermasvuori 1987, 11).

Kristillisen ajatteluperinteen mukaan ihminen luotiin Jumalan kuvaksi ja näin ihmisen sivistämisprosessin alkuperäinen ja ydintarkoitus on saattaa ihminen alkuperäiseen kutsumukseensa olla Jumalan kaltainen olento. Koska Jumala on niin suuri, on jokaisen ihmisen tarkoitus tuoda jotain ainutlaatuista piirrettä esille Jumalan äärettömästä persoonasta. Näin sivistysprosessi pysyy avoimena ja yksilöllisenä. Kristillisen kasvatuksen perustassa on siis ajatus ihmisestä Jumalan kuvaksi luotuna olentona. Koska ihminen kuitenkin on kristinuskon mukaan syntiinlankeemuksessa vääristynyt, niin kasvatuksen perimmäiseksi ongelmaksi tulee ihmisessä olevan Jumalan kuvan ennalleen asettaminen synnin turmelemassa maailmassa. Ihminen tarvitsee siis pelastusta. Siksi ihminen on riippuvainen Jumalasta, sillä ainoastaan hän voi tarjota pelastusta. (Puolimatka 2008. 15-16.)

Kristillisissä kouluissa ihminen nähdään Jumalan luomistyönä ja näin ollen mittamattoman arvokkaana. Espoon kristillisessä koulussa esimerkiksi jokainen ihminen nähdään Jumalan kuvana ja Hänen rakkautensa kohteena. Ihmisen arvo ei siis perustu suorituksiin, kykyihin tai ominaisuuksiin, vaan siihen että hän on syntynyt Jumalan tahtomana (Saari, 2009, 6). Opettaja tarvitsee sydämen ja pään tietoa, sekä totuudenmukaisen käsityksen ihmisarvosta. On sanottu, että opetustyön lähtökohtana on aina ihmiskäsitys. (Skinnari 2004, 160.) Lapsen näkeminen mittamattoman arvokkaana on kaiken perustana kristillisessä opetustyössä. Lapsen ei tarvitse tehdä mitään saadaakseen rakkautta vaan häntä rakastetaan koska Jumala rakastaa häntä. Pedagogisessa rakkaudessa nimenomaan kristillisenä piirteenä on pidettävä sitä, että se on universaalia, eli kaikkia kohtaan samanlainen ilman erotusta. Siinä on jumalallista avaramielisyyttä eikä se ota kantaa siihen ovatko rakkauden kohteet sen arvoisia. (Haavio 1969, 41.) Kuva ihmisestä ainutlaatuisena ja arvokkaana omana itsenään, riippumatta suorituksista kuuluu myös humanistiseen ihmiskäsitykseen. (Laitinen 2017)

Kristillisissä kouluissa opetus ja kasvatus tapahtuu kristillisessä viitekehyksessä. Koulut tekevät paljon yhteistyötä seurakuntien kanssa mutta ovat itsenäisiä ja riippumat-

tomia. Usein opettajat ja oppilaat edustavat eri tunnuskuntia. Kaikkien Suomen kristillisten koulujen opetussuunnitelmien maailmankatsomuksellisen pohjana on kuitenkin Raamattu. (Saari 2009, 6.)

3.2 Pedagogiikka

Pedagogiikka on vanha käsite, joka on muuttunut historian kuluessa. Sana liitetään vaikeasti suomennettavaan kreikankieliseen sanaan *paideiaan*, joka viittaa sivistyksen maailmaan. Pedagogiikka-sanalla on monia merkityksiä. Suomessa sitä käytetään usein kasvatustieteen ja kasvatustieteen synonyyminä. Sillä voidaan kuvata myös kasvatustieteen opetusta ja tutkimusta. Niin ikään se tarkoittaa myös jonkin henkilön opetus- tai kasvatustaitoa. Kasvatustieteen alkuperäisenä nimityksenä pedagogiikkaan kuuluu yleinen pedagogiikka ja didaktiikka. (Hellström 2010, 216) Läheisesti pedagogiikan käsitteeseen liittyy didaktiikka. Didaktiikka tarkoittaa yhtäältä opetusta tarkastelevaa tiedettä ja toisaalta käytännöllistä oppia. Didaktiikka pyrkii selvittämään, minkälaista on hyvä opetus. Jos siihen kysymykseen pystytään vastaamaan, tiedetään samalla, minkälaisia opettajia tulee kouluttaa. (Hellström 2008, 30)

On olemassa suuri joukko eri kasvatustieteen oppeja. Joskus pedagogiikan nimeksi on annettu joku keskeinen periaate kuten: aktiivisuuspedagogiikka, draamapedagogiikka, liikuntapedagogiikka tai pedagoginen rakkaus. On olemassa myös laajempia tunnettuja ajatusrakennelmia, siitä miten opetusta pitäisi järjestää kuten: steinerpedagogiikka, freinet-, montessori- ja summerhillpedagogiikka. Pedagogiikalla voidaan myös viitata siihen kasvatustieteen hanteeseen, mikä tietyssä yhteiskunnassa pidetään tärkeänä. Pedagogiikalla voidaan myös viitata yksittäisen kasvattajan omaan näkemykseen kasvatuksesta. (Hellström 2010, 216.)

Jyrki Kaarttinen (2008, 68) esittelee artikkelissaan *Kansallissosialistinen kasvatustieteen pedagogiikka vai ”epäpedagogiikka”?* käsitteen epäpedagogiikka, joka auttaa määrittelemään pedagogiikkaa kuvailemalla mitä se ei ole. Kaarttinen (emt.) kuvailee Hitlerin kansallissosialistista kasvatusta epäpedagogiikaksi, joka tukeutui manipulaatioon, massapetokseen ja väkivaltaan. Tämän pedagogiikan tarkoitus oli kasvattaa kovia ja säälimättömiä, rasismiin ja antisemitismiin tottuneita valioyksilöitä, jotka olisivat valmiita uhraamaan henkensä maansa ja johtajansa puolesta. Kansallissosialistinen pedagogiikka ei kunnioittanut ihmiselämää vaan oli kasvatusta vihaan, väkivaltaan ja säälimättömyyteen ja viime kädessä kasvatusta kuolemaan. Jyrki Kaarttinen (emt.)

kirjoittaa, että hänen mielestään kansallissosialistiseen pedagogiikkaan ei kuulunut yksilön oikeutta kasvaa omaehtoiseen henkiseen jalostumiseen. Sen tavoitteena ei ollut kasvattaa ihminen hyviin tapoihin, lähimmäisen rakkauteen ja oman elämän hallintaan. Kansallissosialistinen pedagogiikka ei ottanut ihmistä huomioon kokonaisuutena. Sen tavoitteena ei ollut kasvattaa sivistynyt, humaani, hyvä ihminen vaan ka-peamielinen nietzcheläinen “yli-ihminen”, jonka tuli hylätä kaikki se mitä on inhimillistä. (Kaarttinen 2008, 68.)

3.3 Neljä rakkautta

Määrittelen tässä alaluvussa kreikan kielen neljä rakkautta: *storge* (στοργή), *agape* (ἀγάπη), *filia* (φιλία) ja *eros* (Ἔρως). Pedagogisesta rakkaudesta puhuttaessa, on tärkeää ymmärtää mistä puhutaan. Nyky-yhteiskunnassa puhumme yleensä vain yhdestä rakkaudesta ja sen alle luemme kaikki rakkauden muodot eroottisesta rakkaudesta, ystävien väliseen rakkauteen. Simo Skinnarin (2004, 24) mukaan pedagogisessa rakkaudessa on kysymys erityisesti *agape*- ja *filia* rakkaudesta.

Storge rakkautta voisi yksinkertaisesti kutsua kiintymykseksi. Sitä voitaisiin kuvailla erityisesti jälkeläisten kiintymykseksi vanhempiaan kohtaan, mutta se tarkoittaa myös vanhempien kiintymystä lapsiaan kohtaan. (Lewis 2012, 58.) C.S. Lewis kirjoittaa teoksessaan *Neljä rakkautta*, että on aivan varma siitä, että juuri tämä on sanan keskeinen ja alkuperäinen merkitys. Kiintymys ei välitä sukupuolen, yhteiskuntaluokan, iän tai minkään muun ominaisuuden luomasta raja-aidasta ihmisten välillä ja lähes jokainen voi tulla kiintymyksen kohteeksi. Niiden välillä, joita kiintymys yhdistää ei tarvitse olla mitään yhteensopivuutta. Se ylittää jopa eläinlajien väliset rajat. Näemme sitä jopa koirien ja kissojen välillä. Kiintymyksellä on omat kriteerinsä. Sen kohteiden täytyy tuntea toisensa. Emme välttämättä koskaan tunnista milloin kiintymys toiseen henkilöön alkaa. Lapsi voi pelästyä uutta vierasta joka yrittää lähestyä häntä, mutta voi kokea kiintymystä vanhaa tuttua kohtaan, vaikka ei välttämättä koskaan ole puhunut tälle. Kiintymys on vaatimattomin muoto rakkautta. (Lewis 2012, 57-60.)

Filia rakkaus on rakastavaa ystävyyttä. *Filia* rakkaudesta ei puhuta useimmiten yhtä paljon kuin kiintymyksestä tai eroottisesta rakkaudesta. Ystävyys ei ole yhtä muodissa. Ystävyyteen ei kuulu välttämättä mitään biologisia tunteita. Ystävyys muodostuu yhteisen kiinnostuksen, opintojen, ammatin tai ajanvietteen äärellä. Ystävydessä tär-

keintä on yhdessä vietetty aika yhteisen asian parissa. Ystävyyyteen liittyy aina tietynlainen etäännyminen laumasta. Ystävyys tarvitsee jotain konkreettista, jonka ympärille ystävyys syntyy. Olkoon sitten, vaikka vain dominopeli tai rakkaus koiria kohtaan. Ystävyys on tunne, joka koskee jotakin asiaa ja sitä ei voi syntyä, jos ei ole mitään mitä jakaa toisten kanssa. Niillä, jotka eivät ole matkalla minnekään ei voi olla matkatovereita. (Lewis 2012, 90-102.)

C.S. Lewis (2012) kuvaa *eros* rakkautta rakastumiseksi. Se on rakastavaisten välistä rakkautta. Hän kuvaa *erosta* kaipuiksi toista ihmistä kohtaan. *Eroksen* ei tarvitse tarkoittaa vain seksuaalista halua vaan kaipuu kohdistuu toisen persoonaan. Seksuaalinen kaipaus jossa ei ole *erosta*, haluaa tekoa itseään. *Eros* sen sijaan haluaa ihmistä, ei ketä tahansa ihmistä vaan yhtä tiettyä, rakastettua. (Lewis 2012, 133-139)

Anders, Nygren (1970, 53-58) kuvaa *eros* rakkautta vähän eri tavalla. Hän nojaa enemmän Platonin ideaan *eroksesta*. Hänen mukaansa *eros* on himoitsevaa, pyyteellistä rakkautta. Platonin mukaan *eros* on ihmisen sielun viettymys ylöspäin, ihmisen tie jumaluuteen. Nygrenin mukaan *eros* on egosentristä rakkautta, lyhyesti sanottuna pyrkimystä, himoa ja kaipuuta. Ihminen haluaa ja himoitsee sitä mistä hänellä on puute. *Eroksen* ydin on puutteen tuntemisessa. *Eros* on se tie, jota myöten ihminen kohotautuu jumaluuden tasolle, ei se tie, jota myöten jumaluus laskeutuu alas ihmisen tasolle. Koko rakenteeltaan *eros* rakkaus on egosentristä, se kiertää oman minän ja oman kohtalon ympärillä. Se on kuolemattomuuden kaipuuta tai kuolemattoman maineen saavuttelua. (Nygren 1970, 53-58.)

Nygren (1970, 36) kuvailee *agape* rakkautta spontaaniseksi ja edellytyksettömäksi rakkaudeksi. Se ei perustu ihmisen laatuun tai tekoihin vaan se on jumalallista rakkautta, jonka perusteena on Jumala itse. Ihminen ei voi mitenkään ansaita sitä vaan se on aina ansaitsematonta lahjarakkautta (Lewis 2012, 183). *Agape* viittaa siis pyyteettömään rakkauteen ihmisen ydinolemuksesta kohtaan (Skinnari 2004, 24). *Agape* ei anna asettaa itselleen mitään rajoja, jotka johtuisivat ihmisen asennoitumisesta. *Agape* rakkaus ei ainoastaan kuvaile tai näytä arvoa vaan se luo arvon. (Nygren 1970, 36-37.) Tämä *agape* rakkaus on Agape-keskuksen toiminnassa tärkeimmällä sijalla.

3.4 Pedagoginen rakkaus

Kun puhutaan pedagogisesta rakkaudesta, puhutaan nimenomaan *agape* ja *filia* rakkaudesta. *Agape* on pyyteetöntä rakastamista ilman ehtoja, joka kohdistuu ihmisen ydinolemukseseen. *Filia* rakkaus on rakastavaa ystävyyttä. (Skinnari 2004, 24.) Pedagogisen rakkauden pääidea on Minä-Sinä-suhde, eli dialoginen kohtaaminen. Pedagogisen rakkauden ytimessä on siis suhde lähimmäiseen ja itseensä. (emt. 25.)

Pedagogisen rakkauden ydin on yleensä siinä, että sekä opettaja että oppilas liittyvät käsiteltävään teemaan kokonaisolemuksellaan. Tavoitteena on eheyttäminen ja ihmisen arvokkaan ytimen herättäminen. (Skinnari 2004, 19.) Pedagoginen rakkaus on siis toisen ihmisen arvon näkemistä ja tunnustamista riippumatta tämän teoista ja suorituksista. Välittämistä riippumatta toisen teoista tai reaktioista. Pedagoginen rakkaus on kaikesta itsekkyydestä vapaata halua johdattaa toinen itsensä löytämiseen ja kasvuun. Rakkaus arvostaa sellaisenaan ihmisen korvaamatonta yksilöllisyyttä. Ihmiset tänä päivänä eivät ole tietoisia rakkauden henkisistä ja kasvatuksellisista ulottuvuuksista. (Skinnari 2004, 18-24.)

Pedagoginen rakkaus näkyy viime kädessä todellisesti teoistamme. Se ei ole pelkkä tunne tai aavistus vaan arjessa tapahtuvia käytännön tekoja. Pedagoginen rakkaus tulee todelliseksi vasta kun se eletään todeksi teoissa. Kasvattaminen on toimintaa. Kasvattaminen ei ole vain hyvää tahtoa kasvatettavaa kohtaan vaan toimintaa ja vastaavaa tekemistä. Kasvattaja kysyy itseltään: miten voin auttaa toista kehittymään siksi, mikä pohjaltaan on? (Salomaa 1954, 121.) Hankalaa rakkaudessa on, että sitä ei voi millään tavalla vaatia eikä siihen voi painostaa, vaan se on annettava omasta tahdosta. Pakottaminen voi johtaa epärehellisyyteen. Pedagoginen rakkaus ei ole ulkoinen vaatimus vaan tosiasia, se helpottaa työtä ja tekee työstä mielenkiintoista. (Skinnari 2004, 26.)

Pedagoginen eli kasvatuksellinen rakkaus on yksi niistä ominaisuuksista, joita ilman kasvattaja ei pärjää. Rakkaus auttaa ymmärtämään kasvatettavia, heidän hyviä ja huonoja puoliaan, illojaan ja surujaan, heidän pieniä ja suuria taistelujaan. Rakkaus tekee opettajan valmiiksi auttamaan ja tukemaan, tekee kärsivälliseksi ja luottavaiseksi ja antaa kasvatettaville elämän täyttämää sydämenlämpöä, jota tarvitsevat vaikeuksiensa voittamiseen. Rakkaus auttaa opettajaa suhtautumaan elämään myönteisesti, toiveik-

kaasti ja luottavasti. Nuoret ovat valtaosin toiveikkaita ja elämää myöntäviä. He odottavat maailmalta kauneinta ja parasta. Jotta heitä voisi ymmärtää, pitää itsekin pysyä sisäisesti nuorena, säilyttää palanen iloista lapsen sielua. (Salomaa 1954, 118-119.)

Opettajan on pyrittävä ymmärtämään lapsia. Opettaja ei voi vain keskittyä oppilaan käyttäytymisen ulkoisiin ilmaisuihin vaan hänen tulee pyrkiä ymmärtämään käyttäytymisen todellisia syitä. Kasvatuksen menestymisen tärkeimpiä edellytyksiä on oppilaan sielun elämän ymmärtäminen. (Salomaa 1954, 121.) Oppilaiden tottelemattomuus voi olla merkinä siitä, ettei opettajalla ole vaikutusta syvälle oppilaiden sisäisen elämän muotoutumiseen. (Haavio 1969, 18). Toisen ihmisen tunteminen vaatii aikaa, huomiota ja viisautta. Kasvattajan tulee olla lapsen identiteetin opiskelija. Ei ole vain kysymys lapsen seurassa olemisesta vaan kasvattajalla tulisi olla mielenkiintoa lapsen elämää kohtaan. Me paimennamme lapsia ja keskitymme vaalimaan olennaista, joka on meidän suhteemme lapseen, ei lapsen ulkoinen käyttäytyminen. (Silk 2008, 64.)

3.5 Välittäminen opetusmenetelmissä

Skinnari (2004, 93-94) nostaa esille leikin ja sadun puhuessaan pedagogisesta rakkaudesta. Hänen mukaansa lapsi leikkiessään harjoittaa mielikuvitustaan, ja autonomisuuttaan ja on vapaa ilmaisemaan itseään ilman rationaalisuuden rajoja. Skinnarin mielestä kasvattajan tulisi osata avautumaan maailman ihmeellisyyksien äärellä ja arvostamaan lapsia, leikkiä sekä satuja. (Skinnari 2004, 93-94.)

Maija Hintikka kirjoittaa, että leikkiessään lapsi omaksuu asioita niin, että oppii. Leikkiessään lapsi oppii yhteistyötaitoja, tunteiden ilmaisua, kieltä, keskittymistä ja ajattelua. Hintikka huomauttaa myös, että joskus leikin löytäminen vie aikaa ja lapset tarvitsevat usein tyhjää aikaa arkeen käynnistääkseen leikin. (Hintikka 2011, 145-150.) Leikkiminen kuuluu alakoululaisen hyvään arkeen, sillä leikki on lapselle luontainen tapa tutkia ja jäsentää asioita. Leikki auttaa lasta purkamaan tunteitaan, ja leikin kautta lapsi oppii yhteistyötaitoja ja luo kaverisuhteita. Lapset tarvitsevat leikkiä ja vapaa-aikaa, jota kukaan aikuinen ei säätele. Leikkiin liittyy myös usein liikunta, jolla on lukuisia hyvinvointivaikutuksia. (Nurmi & Sillanpää & Hannukkala 2015, 25.)

Sadut avaavat lapsille luovuuden maailman iässä, jolloin he eivät osaa ilmaista sitä muilla keinoin. Satu auttaa lasta kehittämään yhteistä luovuutta toisen kanssa ja pu-

kemaan sen sanoiksi. Satu vapauttaa lapsen mielikuvituksen todellisuuden rajoista kuvittelemaan monipuolisesti eri vaihtoehtoja. Hyvä mielikuviutus on perusta lapsen psyykkiselle kehitykselle ja oppimiselle. Sadut auttavat lasta käsittelemään hallitsemattomia yllykkeitä ja näin ne vahvistavat lapsen minää. Sadut sallivat lapsen itse löytävän ratkaisun ongelmilleen. Sadut auttavat lasta käsittelemään ja ymmärtämään tunteita kuten surun ja menetyksen. Lapselle tyypillinen tapa ratkaista ongelmiaan on kuvallisesti, mielikuvituksessaan. (Jantunen 2011, 166-170)

3.6 Pedagogisen rakkauden kritiikkiä

Välittäminen ei ole helppoa opettajatyössä. Monet asiat voivat vaikuttaa siihen, että oppilaiden ei ole helppoa paljastaa omaa yksityistä elämäänsä opettajille. Opettaja voi tiedostaen tai tiedostamattaan haluta pysyä asiantuntijaroolissaan ja voi näin tuntua etäiseltä oppilaille. Oppilaat eivät ehkä halua paljastaa itsestään mitään, mikä voisi vaikuttaa arviointiin, sillä arvioinnillahan on keskeinen asema koulussa. Myös opettajien ja oppilaiden kuuluminen eri sukupolviin voi hankaloittaa keskinäistä ymmärrystä. Jos opetustilanteessa on kyse ainoastaan suorituksista, ulkoa muistamisesta, päättelystä ja oppimisesta, voivat tunteet jäädä aivan sivuun. Tunnekokemukset ovat kuitenkin todella tärkeitä oppimisen kannalta. Nykyään kouluissa on yhä enemmän lapsia, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja huolenpitoa ja mitä enemmän opettaja kohtaa näitä lapsia, sitä vaikeampi hänen on täyttää kaikkien tarpeita. (Vuorikoski & Törmä & Viskari 2003, 169-170.)

Opettajiin kohdistuu myös yhä enemmän paineita ja tämän päivän opettajan työ ei ole pelkkää opettamista. Opettajiin kohdistuu paljon odotuksia. Koululaitoksien jatkuvat kehittämisprojektit myöskin vievät paljon aikaa ja tuntuu, että itse opettamiselle jää vain vähän aikaa. Pedagogisen rakkauden kritiikkinä on myös esitetty, että erilaiset ihanteet voivat helposti tehdä opetustyössä tärkeämmäksi sen, minkälainen lapsen pitäisi olla, kuin sen kuka hän oikeastaan on. Vaarana on, että opettajan pyrkimykset oppilaiden itsenäisyyden kehittämiseen muotoutuvatkin peitettyksi kontrolliksi. Tällöin kasvatuksen päämäärä asetetaan ulkopuolelta sen sijaan, että päämääränä olisi lapsen kuunteleminen ja kunnioittaminen. Pyritään muovaamaan lapsesta tietyn ihanteen mukainen ja kadotetaan lapsen oma sisäinen potentiaali. Opettajan tulee heittäytyä pois omista ennakkokäsityksistään ja oppilaidensa hallinnasta ja heittäytyttävä

epävarmuuteen ja avoimuuteen. Tällaista vapautta rakkauskin edellyttää. (Vuorikoski & Törmä & Viskari 2003, 171-174.)

Pedagoginen rakkaus edellyttää kasvattajalta myöskin tietynlaista itsetutkiskelua sekä kasvua. Itsensä rakastaminen ja ihmisenä oleminen edellyttävät omien heikkouksien tunnustamista ja sitä, että on aidosti se kuka on. Oman avun tarpeen ja keskeneräisyyden kohtaaminen ei ole helppoa. Opettaja saattaa kokea puheen pedagogisesta rakkaudesta ja itsensä kehittämisestä vaativaksi ja mahdottomaksi varsinkin, jos opettajalla on taipumusta pyrkiä täydellisyyteen. Rakkaus ei kuitenkaan vaadi opettajalta mitään tiettyjä ominaisuuksia vaan toisen ihmisen aitoa ja kunnioittavaa kohtaamista kasvatustilanteessa. (Vuorikoski & Törmä & Viskari 2003, 174-176.)

3.7 Kiintymyssuhdeteoria

Pedagogisen rakkauden perusteet ja myös Agape-keskuksen pedagogiikan perusteet lepäävät kiintymyssuhdeteoriassa. Kiintymyssuhdeteoria on John Bowlbyn (1907-1990) synnyttämä teoria, jonka mukaan lapsen tärkein tarve on kiintyminen. John Bowlby kirjoitti 1950-luvun alussa kirjan äidinhoivasta, jossa korosti äidistä eroon joutumisen aiheuttavan vahinkoa lapsen psyykkiselle kehitykselle. (Sinkkonen 2018, 13). John Bowlby sai psykoanalyttikon koulutuksen, mutta häntä ärsytti psykoanalyysin epätieteellisyys ja havaintojen sattumanvaraisuus. Bowlbyä kiinnosti ympäristön merkitys lapsen sisäisen maailman kehittymiseen. Bowlby kehitti teoriaansa ja ajatusrakennelmaansa 1940-luvun alusta alkaen ja sen huippuna hän julkaisi kolmiosaisen teoksen *Attachment* (1969), *Separation* (1973) ja *Loss* (1980) joissa hän kirjoitti ihmisen kiintymisestä läheisiin ihmisiin ja erokokemusten aiheuttamista seurauksista mielen-terveydelle. (Sinkkonen 2018, 17.)

Mary Ainsworth kehitti kolme eri kiintymyssuhdemallia: *turvallinen kiintymyssuhde*, *turvaton-välttelevä*-, ja *turvaton-ristiriitainen* kiintymyssuhde. Mary Main lisäsi myöhemmin näihin kategorioihin neljännen kategorian: *turvaton-organisoidun*. (Sinkkonen 2018, 17)

Turvallinen kiintymyssuhde syntyy, kun lapsi elää ennakoitavassa maailmassa, ja hän pystyy tuomaan kaikenlaiset tunteet vuorovaikutussuhteeseen pelkäämättä joutuvansa hylätyksi. Hyvällä kiintymyssuhteella on todettu olevan positiivinen vaikutus so-

siaaliseen ja tiedolliseen kehitykseen. (emt. 42.) Turvallisesti kiintynyt lapsi luottaa ihmisiin helposti ja kokee heidät turvallisiksi. Hänen käsityksensä itsestään on positiivinen, jolloin hän pitää itseään rakkauden ja luottamuksen arvoisena. Turvallisesti kiintynyt lapsi pystyy joustavasti siirtymään turvallisuuden tankkauksesta ympäristön tutkimiseen. (Kuusinen 2000, 44.)

Välttelevästi kiintynyt lapsi on tottunut siihen, että hoivaaja odottaa hänen käsittelevän voimakkaita tunnekuohujaan itsenäisesti ja lapsi sietää heikosti kielteisiä tunteita. Lapsi oppii, että hänen tunteenpurkauksensa karkottavat hoivaajan luotaan ja hän oppii tukahduttamaan voimakkaita tunteenpurkauksia ja seuraa aikuisten reaktioita tarkasti, jotta voi toimia aikuisten odottamalla tavalla. Tällaisen lapsen mottona on ”*mitä minun pitää tehdä, että olisit minuun tyytyväinen?*”. Tällainen lapsi saa yleensä hyvää palautetta vanhemmiltaan ja opettajilta, mutta on olemassa riski, että kukaan ei kohtaa ja eläydy hänen omiin tunteisiinsa, ja tällöin saattaa oma kosketus varsinkin omiin kielteisiin tunteisiin kadota. (Kuusinen 2000,43.)

Ristiriitainen kiintymyssuhde syntyy, kun hoitaja on ollut tunnereaktioissaan intensiivinen, mutta teoissaan epäjohdonmukainen. Välillä hän on tavoittamattomissa ja lapsi ei ymmärrä miksi. Lapsi ei ole varma, milloin saa toivomansa vasteen aikuiselta. Tällöin lapsi yleensä lisää omien tunteidensa intensiteettiä ja toivoo näin saavansa aikuisen reagoimaan. Vuorovaikutus on tunnepitoista ja kuohahtelevaa. Vallalla on yleensä negatiivinen kyllästynyt tunnelma (Kuusinen 2000, 43.)

Organisoimaton kiintymyssuhde syntyy, kun hoivaaja on joko pelokas tai pelottava. Lapsi ei saa mistään kokemusta turvallisuudesta. Organisoitumattomasti kiintyneet lapset ovat usein kokeneet traumoja tai vakavia hoidon puutoksia lapsuudessaan. (Sinkkonen 2012, 92.)

Opettaja voi olla lapselle merkittävä uusi kiintymyskohde. Lapsen tai nuoren mieleen voi syntyä ajatus kannustavasta aikuisesta, jonka antama positiivinen palaute tulee mieleen vielä vuosikymmenenkin päästä. Opettaja voi monin tavoin tukea riskilasten kehitystä. Hänen ei tarvitse hankkia terapeutin koulutusta, vaan ystävällisyys, ennustettavuus ja sensitiivisyys riittävät hyvin. (Sinkkonen 2012, 75.) Opettajan ja lapsen välisissä suhteissa on samanlaista vaihtelevuutta kuin lapsen ja vanhemman välisissä suhteissa: on siis vältteleviä, ristiriitaisia ja turvallisia kiintymyssuhteita ja ne ovat yhteydessä opettajan sensitiivisyyteen. Koska lapsi pystyy luottamaan hoivaajaansa, niin

hänen täytyy harvoin turvautua kiintymyssysteemiin, ja hän pystyy käyttämään voimavaransa uuden oppimiseen ja maailman tutkimiseen. (emt. 74.)

3.8 Dialogisuus

Dialogisuus on laaja käsite, mutta keskityn tässä työssä dialogisuuden merkitykseen pedagogisessa rakkaudessa. Dialogisuus tarkoittaa kahden tai useamman ihmisen vuoropuhelua ja kohtaamista. Oppiminen perustuu dialogisiin suhteisiin opettajien ja oppilaiden välillä. (Saari 2009, 67-69.) Kohtaamisen kautta oppilas oppii itsestään ja kasvaa yksilönä. Pedagogisesta rakkaudesta puhuttaessa puhutaan aidoista kohtaamisista, joissa oppilas ei ole vain opetuksen kohde vaan yksilö. (Skinnari 2004, 19.) Heinonen (1989, 189) käyttää käsitettä keskinäinen tiedostamisprosessi, jolla hän kuvaa sitä, että dialogisuus pyrkii toisen elämän kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja tukemiseen (Heinonen 1989, 189). Dialogiperiaatteen ymmärtämiseen tarvitaan välillä asenteenmuutosta. Dialogisuhteessa kuuntelu on ensisijaisen tärkeää ja varaudutaan siihen, että toisen ihmisen mielipiteet voivat olla omia näkökantoja merkittävämpiä. (Bohm & Peat 1992, 247)

Lapsen tarpeista tietoisiksi tuleminen ja toisen ehdoton hyväksyminen, olivat parhaiten toteutettavissa kahdenkeskisissä tilanteissa (Saari 2009, 73). Hovilan (2004, 30) mukaan oppilaan identiteetin kehittyminen mahdollistuu kasvatuksellisessa kohtauksessa (Hovila 2004, 30). Jos oppijan tarpeita ei kuunnella, hän ei kykene oppimaan edellytystensä mukaan (emt. 41). Pedagogisen rakkauden linjausten mukaan lapsi tarvitsee sitä, että häntä arvostetaan riippumatta suorituksista (Skinnari 2004, 25). Opettaja tarvitsee paljon tunnetaitoja. Turvallisen ilmapiirin luominen on perustaito, jonka avulla opettajasta voi tulla oppilaille tunnemalli. Opettajan ongelmanratkaisu-, ja kommunikointitaidot ovat oppilaille esimerkkejä ja käyttäytymismalleja. Lapsi tiedostamattaan ottaa oppia aikuisen tavasta reagoida vaikeisiin tunteisiin. (Jalovaara 2006, 95-97.)

Rakkausajattelu muuttaa suhteet radikaalisti ja vaikuttaa jokaiseen kohtaukseen. Danny Silk (2008, 57) kirjoittaa, että kun rakkaus ja vapaus syrjäyttää rangaisuuden ja pelon motivoivina tekijöinä ihmissuhteissa, muuttuu elämänlaatu radikaalisti kaikkien osalta. Ihmiset tuntevat itsensä turvallisiksi toistensa seurassa, ja ahdistuksen syrjäyttää toisen kunnioittaminen ja arvostaminen. Silk kirjoittaa myös että,

kun kunnioitat ja rakastat toista ihmistä, teet todennäköisesti automaattisesti valintoja, jotka ylläpitävät ja rakentavat suhdettasi toiseen. Et halua loukata tai rikkoa toista vastaan, sillä haluat suojella suhdetta. Se välittäminen ja rakkaus mitä olet kohdannut jää mieleen ja vaikuttaa käyttäytymiseen vielä vuosien päästä. (Silk 2008, 57.)

4 MENETELMÄT

Tässä luvussa esittelen menetelmät, joita käytin materiaalin keräämiseen ja syyt näiden menetelmien valitsemiseen. Esittelen tutkimuksen edistymisen kaaren ja käyn läpi joitakin kohtaamiani ongelmakohtia.

Menetelminä käytin haastatteluja, kyselyä, asiantuntijakyselyä sekä toiminnan havainnointia. Kysymys on kvalitatiivisesta tutkimuksesta ja kvalitatiivisista tutkimusmetodeista. Kvalitatiivinen tutkimus on tutkimus, jossa pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkitystä (Jyväskylän yliopisto 2015a). Kvalitatiivista tutkimusta tehdään usein juuri haastattelujen ja kyselyjen avulla. Tein tutkimuksen tapaustutkimuksena, koska tarkoituksena oli tuottaa organisaatiolle syvää ja yksityiskohtaista tietoa. Siksi tutkimukseni keskittyi Agape-keskukseen ja sen toimintaan.

4.1 Havainnointi

Havainnointia käytetään usein kyselyn tai haastattelun tukena. Havainnointi auttoi hahmottamaan kyselyä paremmin ja pohjustin kyselyn ja haastattelujen kysymykset paljon niihin havaintoihin, mitä olin tehnyt. Kyseessä oli tuttu organisaatio, jossa olen ollut mukana ja jonka tunnen hyvin, mutta ensimmäistä kertaa tein tietoista havainnointia toiminnasta. Jyväskylän yliopiston nettisivuilla mainitaan, että havainnointi kohdistuu ihmisten toimintaan ja käyttäytymiseen. Havainnoidaan esimerkiksi, miten tutkittavaa ilmiötä käytetään tai miten ihmiset toimivat ilmiöön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. (Jyväskylän yliopisto 2015b.)

Aloitin havainnointiprosessin sopimalla havainnointipäivistä koulun rehtorin kanssa ja päätin ensimmäisenä päivänä tehdä vapaata havainnointia. Kirjoitin ylös ranskalaisin viivoin ajatuksia mitä tuli mieleen. Olin havainnoinnin aikana pääasiassa sivustaseuraajana oppitunneilla. Kävin läpi muistiinpanoni ja niiden perusteella päätin tarkempia teemoja havainnoinnille. Havainnoin erityisesti opettajien tapoja kohdata oppilaat sekä opettajien kommunikaatiota oppilaiden kanssa. Päätin myös kirjata ylös eri elementtejä, jotka vaikuttivat positiivisesti luokan ilmapiiriin. Keskityin myös opettajien tapaan käyttää huumoria työssään. Havainnoin eri opettajien oppitunteja koulussa, iltapäiväkerhon toimintaa sekä päiväkodin toimintaa.

Oli hyödyllistä aloittaa tutkimuksen tekeminen havainnoinnilla. Ilman havainnointia olisi ollut vaikea luoda hyviä haastattelu- ja kyselykysymyksiä. Havainnoin organisaation toimintaa laajasti. Havainnoin sekä koulun, päiväkodin että iltapäiväkerhon toimintaa. Havainnointipäiviä kertyi vain neljä, ja voisi argumentoida, että havainnointia olisi kannattanut tehdä enemmän. Havainnoitejani vahvistaa kuitenkin aikaisempi kokemus organisaatiossa.

4.2 Kysely

Tein kokeilukyselyn, josta keräsin palautetta ja tein muutoksia palautteen perusteella. Kyseessä on melko syvälinen ja herkkäkin aihe ja oli jokseenkin haastavaa keksiä kysymyksiä, jotka toisivat vastauksen tutkimuskysymykseen. Oli tärkeää saada todella rehellisiä mielipiteitä ja omakohtaista kokemusta. Ei haettu vain koulusta opittua teoriaa vaan opettajien omia kokemuksia ja mielipiteitä. Tutkimuskysymykseni ohjasi minua keskittymään käytännön menetelmiin, joilla *rakkauden pedagogiikkaa* toteutettiin koulussa. Ohjasin vastaajat heti melko syvien aiheiden pariin. Käytin myös sanaa *rakkaus* kyselyssä *pedagogisen rakkauden* sijaan, jotta kysymyksiä olisi helpompi ymmärtää myös niiden osalta, jotka eivät niin kattavasti olleet tutustuneet pedagogisen rakkauden käsitteeseen. Kyselyn alussa oli lyhyt alustus, missä kerroin nimeni ja opiskelupaikkani. Kerroin myös, mihin kysely liittyi ja kerroin kyselyn olevan anonyymi.

Aloitin kyselyn laatimisen käymällä läpi tärkeimpiä aiheita, jotka olivat nousseet esille havainnoinnin yhteydessä. Aiheita, jotka nousivat esille, olivat:

1. Positiivinen, rakkaudellinen ja rauhallinen ilmapiiri
2. Huumori, leikki ja yhteinen hauskanpito
3. Joustavuus ja anteeksiantaminen

Näiden aiheiden sekä tutkimuskysymyksen pohjalta tein kyselyn, jonka lähetin Agapekeskuksen opettajille ja ohjaajille. Päätin tilaajan suosituksesta tehdä kyselyn Word-dokumentille, jonka lähetin opettajille. Opettajille oli hyödyksi se, että he pystyivät lukemaan kysymykset ja miettimään ja lisäämään vastauksiin tekstiä useamman päivän aikana.

Seuraavaksi käyn läpi kyselyn kysymykset ja vastausvaihtoehdot järjestyksessä. Vastausvaihtoehdot sijoitan jokaisen kysymyksen alle. Vain kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä oli vastausvaihtoehdot, muut kysymykset olivat avoimia kysymyksiä.

1. Missä tehtävässä olet Agape-keskuksessa?
  - opettaja
  - ohjaaja
  - vastuhenkilö
  - muu työntekijä
2. Kuinka kauan olet työskennellyt Agape-keskuksessa?
  - alle vuoden
  - 1-3 vuotta
  - 4-10 vuotta
  - 10-20 vuotta
3. Mitkä ovat sinulle tärkeitä arvoja työssäsi?
4. Mitä pedagoginen rakkaus tarkoittaa sinulle?
5. Miten rakkaus vaikuttaa työhösi?
6. Miten rakkaus vaikuttaa lapsiin?
7. Miten rakkaus vaikuttaa työntekijöiden välisiin suhteisiin?
8. Tuleeko mieleen käytännön esimerkkejä, miten rakkautta osoitetaan oppilaille? (listaa mahdollisimman monta)
9. Muita ajatuksia aiheesta?

Kysely asiantuntijoille

Kyselyn lisäksi tein kyselyn asiantuntijoille. Lähetin kyselyn koulun rehtorille sekä koulupsykologille. Kyselyn kysymykset olivat:

1. Kerro organisaation johtojatuksesta. Mistä se muodostuu ja mitä se pitää sisällään?
2. Miten *rakkauden pedagogiikka* näkyy käytännössä organisaation arjessa?

Lähetin kyselyn sähköpostilla word-dokumenttina.

Kyselyyn vastasi yhteensä kuusi ihmistä. Viisi heistä kuului koulun henkilökuntaan ja yksi työskenteli päiväkodissa. Kyselyyn vastanneihin viitatessani käytän merkintää K1, K2, K3, K4, K5 ja K6. Asiantuntijakyselyyn viitatessani käytän tekijöiden titteleitä tai nimiä. Pyysin erikseen luvan käyttää heidän nimiään opinnäytetyössä.

4.3 Haastattelu

Haastattelun etuna on, että haastateltavaksi voidaan valita ihmisiä, joilla on paljon kokemusta ja tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastattelujen joustavuus tulee siitä, että haastattelija voi ohjata keskustelua tutkimuskysymyksen kannalta oleelliseen suuntaan. Haastattelija pitäytyy ohjaamasta keskustelua liikaa, ellei ole kyseessä todella strukturoitu haastattelu. Haastattelu sopii hyvien monien abstraktien ilmiöiden tutkimiseen. (Puusa & Juuti 2011, 76.) Haastatteluihin liittyy myös paljon rajoituksia ja ongelmia. Erilaisten käsitysten, merkitysten, arvojen ja uskomusten tutkimus on haasteellista. Ihmisten tutkiminen on ylipäätään haasteellista. Haastattelun avulla on ainoastaan mahdollista saada selville haastateltavien käsityksiä asiasta tai ilmiöstä. Luottamus on todella tärkeää haastattelutilanteessa. Haastattelijan on kyettävä luomaan luottamuksellinen ilmapiiri ja motivoimaan haastateltavia osallistumaan täyspainoisesti haastatteluun. (Puusa & Juuti 2011, 77-78)

Aloitin haastatteluprosessin jo havainnoinnin yhteydessä. Kyselin havainnointipäivinä eri opettajilta, olisiko heillä kiinnostusta osallistua haastatteluun ja myöhemmin Agape-keskuksen koulupsykologi auttoi minua ja hänen avullaan sain viisi haastateltavaa. Sovin päivän haastatteluille ja aloitin kysymyksien laatimisen. Loin kysymykset pitkälti kyselyn pohjalta. Tein haastattelut teemahaastatteluina. Teemahaastattelu lähtee siitä, että tutkija on selvittänyt tutkittavasta asiasta oleelliset tekijät ja hankkii syvällisempää ymmärrystä asiasta henkilöiltä, jotka ovat kokeneet ja läpikäyneet tietyn asian tai prosessin (Puusa & Juuti 2011, 81). Teemahaastatteluun kuuluu, että haastattelija on päättänyt etukäteen lähtökohdat, mistä haastatteluun lähdetään, mutta ei kontrolloi täysin haastattelun kulkua (Puusa & Juuti 2011, 81). Olin luonut alustavat kysymykset etukäteen, mutta haastattelutilanteessa tein jatkokysymyksiä ja kysymykset vaihtelivat hieman joka haastattelussa. Kysyin, mitä mieltä opettajat olivat pedagogisesta rakkaudesta. Jos he kertoivat sen olevan tärkeä osa heidän työtään, jatkoin kysymällä millä tavoilla opettajat osoittavat välittämistä lapsia kohtaan luokkahuoneessa. Kysyin myös, miksi opettajien mielestä rakkaus on tärkeä aihe ja miten se heidän mielestään vaikuttaa opetukseen ja oppilaisiin sekä ilmapiiriin. Kerroin haastattelun alussa lyhyesti pedagogisen rakkauden käsitteestä varmistaakseni, että puhuisimme samasta aiheesta. Kerroin myös lyhyesti opinnäytetyöstä. Äänitin haastattelut tietokoneella ja haastattelut kestivät 30-45 minuuttia. Jälkeenpäin litteroin haastattelut ja analysoin materiaalia.

Kysely ja haastattelut yhdessä onnistuivat muodostamaan tarkan ja rehellisen kuvan koulun opettajien ajatuksista koulun *rakkauden pedagogiikasta*. Sain haastattelu- ja kyselyvastauksia vastauksia yhteensä 10:ltä koulun 17:stä työntekijästä. Näistä 17:stä kaksi ovat keittäjiä ja yksi siivoaja, joten vain neljä opettajaa tai ohjaajaa jäi vastaajajoukon ulkopuolelle. Vastaukset, jotka sain haastattelutilanteissa sekä kyselyissä, olivat pitkiä ja perusteellisia.

4.4 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelulla on etuja verrattuna yksilöiden teemahaastatteluihin. Yksilöiden teemahaastatteluisissa tutkijan asema ja haastateltavien odotukset tutkijaa kohtaan voivat vaikuttaa voimakkaasti tutkimustuloksiin. Haastatteliija voi helposti myös tahattomasti vaikuttaa siihen, mitä asioita otetaan esille ja mitä ei. Ryhmähaastatteluilla voidaan koittaa ratkaista tätä ongelmaa. Ryhmän koko ja rakenne ja haastattelijan suhde haastateltaviin vaikuttavat tietenkin myös. Ryhmähaastattelu on myös tehokas menetelmä, sillä sen avulla saadaan haastateltua samanaikaisesti useampaa ihmistä. (Mäkelä 1990, 264.)

Tässä ryhmähaastattelussa keskityin faktuaaliseen informaatioon. Mäkelä (1990, 265) kirjoittaa, että kun ryhmähaastattelussa keskitytään faktuaaliseen informaatioon, pyritään hakemaan tietoa ryhmän sosiaalisesta ympäristöstä. Väärinymmärrysten ja unohtamisen vaara vähenee ryhmähaastattelussa. Tein ryhmähaastattelun teemahaastatteluna samalla kysymysrungolla kuin yksilöhaastattelut. Haastatteluun osallistui kaksi Agape-keskuksen työntekijöistä. Tein yhteensä neljä haastattelua. Kolme yksittäishaastattelua ja yhden ryhmähaastattelun. Haastattelin Agape-keskuksen opettajia, ohjaajia ja johtohenkilöstöä. Haastatteluihin osallistui koulun, päiväkodin sekä iltapäiväkerhon henkilökuntaa. Pitääkseni haastateltavien anonymiteetistä käytän merkintää H1, H2, H3 ja H4 viitatessani analyysissä haastateltaviin.

4.5 Aineiston analysointi

Analysointimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä tutkitaan valmiiksi tekstimuotoon muutettuja aineistoja yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia etsien ja tiivistäen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Luin valmiin aineiston moneen kertaan läpi ja kirjoitin muistiinpanoja. Aineistosta nousi nopeasti erilaisia teemoja esille ja jaottelin aineiston näiden teemojen mukaan eri osiin. Tarkensin ja muutin teemoja

muutamaan kertaan ja lopullisiksi teemoiksi muodostuivat: rakkaus tärkeimpänä arvona, ilmapiirin merkitys, rakkaudelliset rajat ja huumorin merkitys.

4.6 Haasteita sekä merkintätavat analyysissa

Suuri haaste sekä toisaalta osittain voimavara oli, että omat vanhempani työskentelevät organisaatiossa ja toimivat johtotehtävissä. Monet opettajista olivat myöskin ennalta tuttuja. Tiesin, että tämä olisi suuri haaste jo ennen kuin aloitin opinnäytetyön tekemistä, mutta päätin kuitenkin tehdä opinnäytetyön heidän organisaatiolleen koska aihe kiinnosti minua ja heillä oli tarve opinnäytetyölle.

Yksi haaste, jonka omien vanhempien mukanaolo organisaatiossa aiheutti, oli saada rehellisiä hyviä vastauksia. Voisi argumentoida, että asemani vaikutti tuloksien luotettavuuteen negatiivisesti. Toisaalta se, että organisaatio ja monet työntekijät, joita haastattelin, olivat tuttuja, oli eduksi monessa tilanteessa ja hyvät suhteeni haastateltaviin tekivät haastatteluista todella mielenkiintoisia. En ollut toisaalta nähnyt monia heistä vuosiin, joten haastatteluista ei kuitenkaan tullut liian tuttavallisia, jolloin informaatiota olisi jäänyt pois. Haasteena oli myös pitää omasta puolueettomasta tutkijan asemasta kiinni. Päätin ottaa vastaan haasteen ja loppujen lopuksi onnistuin haasteessa mielestäni hyvin.

5 TULOKSET JA NIIDEN ANALYYSI

Tässä luvussa käyn läpi teemoittain tutkimustuloksia, joita sain niiden menetelmien avulla, jotka olin valinnut. Aineiston perusteella teemoiksi nousi:

1. Rakkaus tärkeimpänä arvona
2. Ilmapiirin merkitys
3. Rakkaudelliset rajat
4. Huumorin merkitys

5.1 Rakkaus tärkeimpänä arvona

Haastatteluista, kyselystä, asiantuntijakyselystä, havainnoinnista sekä tietoperustasta nousi esille johtoajatuksen ja terveellisen ihmiskuvan tärkeys. Agape-keskuksella ajatusta ihmisestä mittaamattoman arvokkaana pidetään todella tärkeänä ja sen pohjalle on rakennettu organisaation johtoajatus rakkaudesta tärkeimpänä arvona. Tietoperustassa mainitsin, että lapsen näkeminen mittaamattoman arvokkaana on kaiken perustana kristillisessä opetustyössä (Haavio 1969, 41).

Kaikki haastateltavat ja kaikki kyselyyn vastanneet mainitsivat rakkauden yhdeksi tärkeimmäksi arvoksi. Kaksi haastateltavista (H4, H5) ja kaksi kyselyyn vastanneista (K1, K2) sanoivat rakkauden olevan ehdoton ydinarvo.

H1: ”No se on se rakkaus. Se on just se mihin tää koko juttu rakentuu.”

H3 ja H4 mainitsivat, että rakkaus on itsestään selvä asia tässä organisaatiossa. Rakkaus on koulun johtoajatus ja ydin. Tämä yhteinen ajatus rakkauden tärkeydestä työntekijöiden kesken oli todella merkittävä asia. Jokainen kyselyyn tai haastatteluun osallistunut opettaja ja työntekijä oli sitoutunut rakkauteen johtoajatuksena ja he näyttivät pitävän sitä omanaan.

H3: ”...siis rakkaus on tän koulun näky, niin se on niin itsestään selvä et sitä ei edes ajattele.”

Koulun rehtori mainitsi asiantuntijakyselyssä, että jokainen Agape-keskuksen henkilökunnan jäsen hyväksyy koulun toiminta-ajatuksen ja on sitoutunut siihen. Tietoperustassa mainitsin, että rakkauteen on lähdettävä omasta tahdosta ja siihen ei voi pakottaa (Skinnari 2004,26). Kuitenkin kun puhutaan pedagogisesta rakkaudesta, puhutaan lähinnä *agape* rakkaudesta, joka on spontaania ja edellytyksetöntä rakkautta,

joka ei perustu ihmisen laatuun tai tekoihin (Nygren 1970,36). Se on luonteeltaan siis rakkautta, johon sitoudutaan tietoisella päätöksellä.

Kysyin haastateltavilta armollisuudesta ja sen merkityksestä ja siitä joustavuudesta, mitä olin huomannut havainnoinnin yhteydessä koulun työntekijöistä. Armollisuuden yhteydessä kolme haastateltavista (H2, H4, H5) mainitsi armollisuuden itseään kohtaan todella tärkeäksi tekijäksi. H5 mainitsi että, koska rakkaus on niin suuri haaste, ja siinä ei ikinä oikeastaan onnistu täydellisesti, täytyy olla todella armollinen asenne itseään kohtaan. Tämä asenne toistui monella eri työntekijällä. Hyväksyttiin oma vajavaisuus, mutta ei annettu sen pysäyttää tai muuttaa niitä arvoja mitä pidettiin tärkeänä. Mainittiin, että varsinkin niiden lasten kanssa, joilla on suuria ongelmia, on rakastaminen aivan valtava haaste. Kysyin lisäkysymyksenä kahdelta haastateltavalta (H4, H5), miten voi pysyä rakkaudellisena sellaista lasta kohtaan, joka jatkuvasti käyttäytyy huonosti. Vastaukseksi sain, että pyritään lähtemään puhtaalta pöydältä joka päivä, ja että koulussa annetaan aktiivisesti anteeksi. Toisaalta rakkaudessa ei vaan onnistu aina ja siksi tarvitaan paljon armollisuutta itseä ja muita kohtaan. Anteeksiantoa kohdellaan koulussa ehdottomana asiana.

H4: ”Just se et saa mokata ja se ei oo maailmanloppu vaan niinku kaikki annetaan aina anteeks...”

Kun havainnoin toimintaa, kuulin kun opettaja tehtyään virheen pyysi oppilailta anteeksi ja myönsi virheensä. Yhtenä päivänä ollessani tekemässä haastatteluja koululla ja yhden haastattelun venyessä vähän pidemmäksi kuin oli tarkoitus, kävi opettaja, jota haastattelin kysymässä työkaveriltaan voisiko tämä vahtia kahta luokkahuonetta vähän aikaa ja hän sai tähän heti myöntävän vastauksen. Myöhemmin he tekivät saman toisin päin, kun minun oli aika haastatella seuraavaa opettajaa. Törmäsin moneen samankaltaiseen tapaukseen, missä opettajat osoittivat yllättävää joustavuutta ja avuliisuutta toisiaan kohtaan spontaanisti.

5.2 Ilmapiirin merkitys

Tutkimuksen aikana nousi useasti esille, miten tärkeää on positiivinen ja rakkaudellinen ilmapiiri opetustyössä. Kaikki haastateltavat kertoivat ilmapiirin olevan todella tärkeä osa työtä. Mainittiin että ilmapiiri on pääasiassa aikuisten vastuulla ja ilmapiiri muodostuu pitkälti siitä, miten luokissa ja koulussa puhutaan ja kommunikoidaan. Ilmapiiriä luodaan huumorilla, hassuttelulla ja arvostavilla ja rohkaisevilla sanoilla. Yksi

kyselyyn vastanneista mainitsi, että koulussa henkilökunta pyrkii puhumaan kauniisti toisilleen ja toisistaan, ja että tämä vaikuttaa ilmapiiriin ja lapset aistivat sen. Kyselyyn vastanneista kolme oli jonkinlaisissa vastuutehtävissä organisaatiossa ja loput kolme olivat opettajia. Heistä viisi oli ollut töissä organisaatiossa yli 10 vuotta. Kyselyyn vastanneet tunsivat organisaation siis hyvin ja heillä oli paljon kokemusta. Kolme haastateltavista (H2, H4, H5) mainitsi, että esimiehen asenne vaikuttaa paljon. Esimieheltä tuleva välittävä asenne merkitsi paljon. Yksi haastateltavista mainitsi, että hän arvosti sitä, että äitiyslomalta takaisin töihin tultuaan häntä neuvottiin tekemään työtä niin, että omat lapset ovat etusijalla. Koulun koulupsykologi mainitsi, että rakkaudellisen ilmapiirin ylläpitäminen vaatii aikaa. On rakennettava tarpeeksi rauhallinen arki, jotta rakkaudelle ylipäätään jää tilaa.

Yksi haastateltavista (H4) mainitsi, että ilmapiirin ylläpitäminen on helppoa, kun jokainen työntekijä haluaa hyviä ihmissuhteita ja haluaa ylläpitää hyvää ilmapiiriä ja myöskin se, että jakaa saman uskon ja samanlaisen arvopohjan. Yksi kyselyyn (K2) vastanneista mainitsi, että haasteet ihmissuhteissa vievät voimavaroja ja alentavat elämänlaatua, joten on tärkeää tietoisesti ja peräänantamattomasti yrittää pitää ihmissuhteet hyvinä. Muita tärkeitä arvoja, mitä mainittiin, olivat turvallisuus, kunnioitus, kohtaaminen, totuudellisuus ja se että lapsi saa olla vapaasti lapsi.

Ilmapiiristä puhuttaessa tuli usein esille sosiaalinen turvallisuus. Mainitsin tietoperustassa, että opettaja tarvitsee paljon tunnetaitoja. Turvallisen ilmapiirin luominen on perustaito, jonka avulla opettajasta voi tulla oppilaalle tunnemalli. (Jalovaara 2006, 95-97.) Jokainen kyselyyn vastanneista mainitsi turvallisuuden olevan todella tärkeä asia, jota tulee ylläpitää ja suojella. Yksi kyselyyn vastanneista työntekijöistä (K5) kirjoitti, että kun lapsista välittää oikeasti, luo se heissä turvallisuutta ja iloa. Hän kirjoitti myös, että välittäminen opettaa lapsia myös kunnioittamaan itseään ja muita ja että rakkaudessa säännöt omaksutaan helpommin.

Tietoperustassani kävin läpi turvallista kiintymyssuhdetta. *Turvallinen kiintymyssuhde* syntyy, kun lapsi elää ennakoitavassa maailmassa, ja hän pystyy tuomaan kaikenlaiset tunteet vuorovaikutussuhteeseen pelkäämättä joutuvansa hylätyksi. Hyvällä kiintymyssuhteella on todettu olevan positiivinen vaikutus sosiaaliseen ja tiedolliseen kehitykseen. (Kuusinen 2000, 42.) Mainitsin myös, että opettaja voi olla lapselle merkittävä uusi kiintymyskohde. Opettajan ja lapsen välisissä suhteissa on samanlaista

vaihtelevuutta kuin lapsen ja vanhemman välisissä suhteissa: on siis vältteleviä, ristiriitaisia ja turvallisia kiintymyssuhteita ja ne ovat yhteydessä opettajan sensitiivisyyteen. Koska lapsi pystyy luottamaan hoivaajaansa, niin hänen täytyy harvoin turvautua kiintymyssysteemiin, ja hän pystyy käyttämään voimavaransa uuden oppimiseen ja maailman tutkimiseen. (Sinkkonen 2012, 74.) Yksi kyselyyn vastanneista työntekijöistä (K3) mainitsi, että kun lapsi tai oppilas kokee ja huomaa, että hänestä välitetään, se avaa hänen sydämensä kiintymään opettajaan ja sen kautta kouluun. Työntekijä mainitsi myös, että turvallinen kiintyminen on edellytys sille, että oppilas viihtyy ja pystyy keskittymään opintoihin ja antamaan parastaan. Hän mainitsi myös, että turvallisesti kiintynyt lapsi uskaltaa yrittää ja kokeilla uusia asioita ja olla luova.

Koulun rehtori mainitsi asiantuntijakyselyssä, että turvallinen kiintyminen vaatii turvallista ympäristöä. Hälinä, rauhattomuus ja kontrollin puute luovat turvattomuutta. Tämän takia on tärkeää, että opettaja on luokassa auktoriteetti, joka ylläpitää kuria. Tällä tarkoitetaan sitä, että opettaja ei salli huonoa käytöstä tai kielenkäyttöä vaan puuttuu asiaan heti kun sellaista ilmenee. Kun oppilas ymmärtää, että opettaja luo luokkaan rajat ja pitää niistä kiinni, luo se turvallisuutta.

Yksi kyselyyn vastanneista (K2) mainitsi, että koulussa on usein nähty miten turvallisuus ja rakkaudellisuus on vaikuttanut lapsiin, joita on rankasti koulukiusattu edellisessä koulussa. Ensin oppilas alkaa rentoutua ja katsoa toisia silmiin. Turvallisuuden tunteen jatkuessa lapsi alkaa kommunikoida paremmin. Kun kaveriporukka on ollut positiivinen ja ottanut hänet mukaansa, on lapsi saanut ystäviä ja monia oppimisen lukkoja on avautunut.

K2: “Turvallinen oppimisympäristö on elinehto lapsen oppimiselle. Tekeillä paljon työtä, jotta saadaan aikaan turvallinen ja lämminhenkinen oppimisympäristö, vaikutetaan suoraan lasten oppimistuloksiin.”

5.3 Rakkauteen kuuluu rajat

Tutkimuksen aikana nousi keskustelu rajojen vetämisestä esille. Rajoja vedetään lasten suojelemiseksi. Kaksi haastateltavista (H1, H3) totesivat, että varsinkin pienten lasten kanssa ja sellaisten lasten kanssa, joilla on isoja ongelmia, rajat ovat iso osa sitä, miten *rakkauden pedagogiikkaa* toteutetaan luokkahuoneessa. Yksi kyselyyn vastanneista mainitsi, että oppilaista välittäminen näkyy siinä, että hänelle asetetaan häntä suojaavat rajat. Agape-keskuksen koulupsykologi mainitsi varhaisen puuttumisen ja

miten koulussa pyritään puuttumaan epäystävälliseen käytökseen ja kiusaamiseen heti. Rakkaus siis näkyi eri muodoissa riippuen lasten tarpeista. Hän mainitsi, että rajat ovat todella tärkeitä ilmapiirin luomiseen koska jos on rajattomuutta, niin tulee riittää.

Haastateltavat puhuivat siitä, miten tärkeää on ylläpitää omaa mielenlaatua ja positiivisuutta. Tämä oli toistuva ja vahva teema haastatteluissa ja kyselyn vastauksissa. Rajoja ei vedetä ainoastaan lasten takia vaan myös opettajien. Pitää osata rakastaa itseään, että pystyisi rakastamaan muita.

Kysyin haastatteluissa *rakkauden pedagogiikan* haasteista. Kaksi haastateltavista mainitsi stressin ja kiireen.

H5: ”Mut nii... varmaan siis se haaste et ei menis kiireen alle. Tai nii et tunnistais heti jos lähtee menee vinoon joku asia ja menis siihen niinku ytimeen takas.”

Yksi haastateltavista (H1) mainitsi haasteena haastavat ihmissuhteet. On helppoa rakastaa tasapainoisia ja hyvinvoivia ihmisiä. Tärkeänä asiana pidettiin omaa uskoa ja suhdetta Jumalan kanssa. H1 ja H2 nimesivät Jumalan rakkauden lähteeksi. Koulun rehtori mainitsi, että opettajalle ja jokaiselle kasvattajalle tämä tarkoittaa, että Jumala on ja saa olla meille jokaiselle todellisen ja ehtymättömän rakkauden lähteenä. Me saamme itse olla rakkauden kohteena, jolloin toisten rakastaminen ei ole suoritus, vaan hedelmä.

H1:” Mut siinä on sellanen et ilman Jumalaa rakkaushan ei oo mahdollista.”

H2:” No se on ainakin et se lähtee siitä mun mielestä et mä itse voin hyvin. Ja silleen et mä itse oon ottanu vastaan sitä rakkautta ja vietän aikaa Jumalan kanssa...”

Kyselin käytännön keinoja ja menetelmiä millä *rakkauden pedagogiikkaa* toteutetaan organisaatiossa. Kaksi haastateltavista (H4, H5) mainitsi lasten kohtaamisen esimerkiksi aamupiirin aikana, jolloin jokaiselta kysytään kuulumisia. He mainitsivat myös silmiin katsomisen, kevyen koskettamisen ja kuuntelun. Pienet lapset halusivat usein halata, mutta yläastelaisten kohdalla riitti taputus olkapäälle. Tärkeänä pidettiin lasten käyttäytymisen taakse näkemistä ja omaa kiinnostusta lasten hyvinvointia kohtaan. Myös omaa kiinnostusta ja rakkautta työtä kohtaan pidettiin tärkeänä. Koulun rehtori mainitsi että: ”pedagoginen rakkaus ei ole älyllinen taitolaji vaan sydäimestä lähtevä kutsumus.”

H4: ”Ja mä rakastan lapsia siinä tilanteessa, kun ne silmät suurina kuulee jonkun murtoluvun ja ne tajuu ja siinä sellanen keskinäinen vuorovaikutus siin luokkatilanteessa on mun mielestä sellasta rakkautta. Et kun mä rakastan sitä opettamista, niin se välittyy.

5.4 Huumorin merkitys

Huumori oli aihe, joka toistui useasti haastattelujen ja kyselyjen vastauksissa. Yksi haastateltavista (H4) mainitsi, että yksi tärkein positiiviseen ja rakkaudelliseen ilmapiiriin vaikuttava tekijä oli leikkimielisyys ja huumori erityisesti koulun johdon puolelta. Huumorilla ja hassuttelulla luotiin rentoutta ja iloa ilmapiiriin. Eräs kyselyyn vastanneista opettajista (K1) mainitsi, että pyrkii tuomaan luokkaan iloa huumorilla ja hassuttelulla. Rakkauteen ja armollisuuteen kuuluu se, että ei oteta asioita liian vakavasti, vaan annetaan hassuttelulle tilaa. Tietoperustassa mainitsin, että rakkaus auttaa opettajaa suhtautumaan elämään myönteisesti, toiveikkaasti ja luottavasti. Nuoret ovat valtaosin toiveikkaita ja suhtautuvat elämään myönteisesti. He odottavat maailmalta kauneinta ja parasta. Jotta heitä voisi ymmärtää, pitää itsekkin pysyä sisäisesti nuorena, säilyttää palanen iloista lapsen sielua. (Salomaa 1954, 118-119.) Lapset kaipevat hassuttelua, leikkiä ja iloa arkeensa. Se kuuluu lapsuuteen ja kasvamiseen. Toinen haastateltavista mainitsi, että erityisesti erityistä tukea tarvitsevia lapsia haastetaan huumoriin. Huumori auttaa pääsemään kiukkukohtauksista yli ja saa ajatukset muualle. Kun kysyin käytännön esimerkkejä, miten rakkautta voi osoittaa oppilaille, mainitsi neljä kyselyyn vastanneista (K1, K2, K3, K6) ilon, leikin ja hassuttelun. Leikillä ja yhteisellä hauskanpidolla on siis suuri merkitys ilmapiiriin ja se kuuluu pedagogiseen rakkauteen.

Lisäkysymyksenä kysyin kahdelta opettajalta (H4, H2) olisiko heidän mielestään samanlaista välittävää ja lapsia kohtaavaa työtapaa mahdollista toteuttaa suuremmissa luokissa, vai onko pieni luokkakoko välttämättömyys. Agape-keskuksen koulussa luokat ovat 10-27 oppilaan suuruisia. Molemmat opettajat vastasivat, että kyllä pystyy. Yhtä paljon huomiota ei voisi kaikille antaa ja pitäisi vähän muokata toimintatapoja. H4 mainitsi, että tämä riippuu enemmän oppilasaineksesta. Erityisoppilaille pienet ryhmät ovat todella hyviä, koska silloin ehtii antaa heille sitä erityistä tukea, mitä he tarvitsevat

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän viimeisen luvun tarkoitus on kertoa niistä johtopäätöksistä, joita työn analysoinnin kautta nousi ja arvioida työn onnistumista. Tässä kappaleessa kuvataan myös työn käyttömahdollisuuksia ja työn jalkauttamista. Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli *miten toteuttaa rakkauden pedagogiikkaa käytännössä organisaation arjessa*.

6.1 Sitoutuminen rakkauteen ja johtoajatuksen tärkeys

Tutkimuksessa selvisi, miten tärkeää on johtoajatus, jonka pohjalle koulutus ja kasvatusta rakennetaan, kuten esimerkiksi rakkaus. Agape-keskuksella johtoajatukseksi on muodostunut rakkaus, varsinkin *agape* rakkaus, ja se pohjautuu kristilliseen ajatukseen ihmisestä Jumalan luomana mittaamattoman arvokkaana luomuksena. Opettajan tehtävänä ei kristillisen ajatusperinteen mukaan silloin ainoastaan ole opettaminen vaan Jumalan rakkauden osoittaminen oppilaille ja rakkaudessa pysyminen. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että *rakkauden pedagogiikassa* puhutaan rakkaudesta, johon päätetään hypätä mukaan ja johon sitoudutaan. Rakkautta, joka kestää vaikeat tilanteet ja paineen. Tutkimuksesta selvisi myös, että *rakkauden pedagogiikassa* anteeksiantamista pidetään ehdottomana asiana ja pyritään aloittamaan joka päivä tyhjältä pöydältä. Voidaan todeta, että *rakkauden pedagogiikan* toteuttaminen organisaatiossa vaatii yhteisen sitoutumisen rakkaudelliseen, anteeksiantavaan ja armolliseen asenteeseen oppilaita, työkavereita ja vanhempia kohtaan. Voidaan siis jo uusia työntekijöitä haastatellessa puhua koulun johtoajatuksista ja kysyä, ovatko uudet opettajat halukkaita sitoutumaan tällaiseen *rakkauden pedagogiikkaan*.

6.2 Rakkauden monet muodot

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kasvatuksellinen rakkaus voi näyttää todella monimuotoiselta riippuen kasvatettavien tarpeista ja kasvattajan luonteesta. *Rakkauden pedagogiikka* pyrkii suojelemaan lapsia ja vetää siksi rajoja ja pitää niistä kiinni. Ongelmiin puututaan varhain, koska rakkaudellista ilmapiiriä halutaan suojella. Tutkimuksessa kävi ilmi myös, että *rakkauden pedagogiikassa* rakkaudellinen asenne ei ainoastaan rajoitu opettajien suhteeseen oppilaisiin vaan sitä laajennetaan myöskin omaan asenteeseen työkavereita, huoltajia, työtä, itseään ja Jumalaa kohtaan. Pyritään nauttimaan työstä, vedetään rajoja myös oman hyvinvoinnin varmistamiseksi ja kohdellaan

työkavereita ja huoltajia päättäväisesti hyvin. *Rakkauden pedagogiikkaan* kuuluu myös ilo, hauskanpito, leikkimielisyys ja leikki. Asioita ei saa ottaa liian vakavasti vaan annetaan hassuttelulle tilaa.

Johtopäätöksenä on, että *rakkauden pedagogiikka* on elämänasenne, jota voi soveltaa laaja-alaisesti moniin eri työn osa-alueisiin. Käytännön menetelmänä voisi olla, että jos kahden työntekijän välille on syntynyt riita, mikä pitää selvittää, järjestetään keskusteluhetki. Keskusteluhetken alussa mietitään yhteisesti, miltä rakkaus näyttää tässä tilanteessa. Aika nopeasti voidaan päätellä, että esimerkiksi pysytään asiallisina, käytetään minä-kommunikaatiota ja etsitään ratkaisua tilanteeseen. Jokainen keskusteluhetkeen osallistuja saa jakaa esimerkkejä. Sitten vasta aloitetaan keskustelu.

6.3 Pedagoginen rakkaus rakentaa suhteita

Tutkimuksessa selvisi myös, että *rakkauden pedagogiikka* rakentuu dialogisista suhteista, joita ylläpidetään päättäväisesti. Tärkein syy, miksi oppilaita pyritään päättäväisesti kohtelevaan rakkaudellisesti on, että suhde oppilaaseen ei katkeaisi. Opettajat tekevät parhaansa, jotta he osaisivat nähdä oppilaan huonon käytöksen yli ja näkisivät, mistä käytös johtuu. Aloitetaan puhtaalta pöydältä, kun on pyydetty anteeksi ja kohdellaan oppilaita tasavertaisesti suojellaksemme suhteita, sillä tätä oppilaat tarvitsevat. Oppilailla on suuri tarve turvallisuudelle kiintymyssuhteille ja opettajalla on mahdollisuus tarjota niitä. Rakkaudellisen ilmapiirin ylläpitäminen on myös ehdottoman tärkeää ja sitä ylläpidetään rohkaisevalla ja ystävällisellä puheella. Myös huumori ja hassuttelu ovat ehdottoman tärkeitä. Sitoutuminen rakkaudelliseen asenteeseen ylläpitää hyviä ihmissuhteita, vaikuttaa organisaation ilmapiiriin ja loppujen lopuksi vaikuttaa lasten oppimiseen.

6.4 Rakkauden pedagogiikka -opas

Aineiston analysoinnin, tietoperustan sekä johtopäätösten perusteella luotiin opas Agape-keskuksen rakkauden pedagogiikasta (liite 1). Oppaan alussa on käyty läpi *rakkauden pedagogiikan* keskeisimmät teemat, jotka nousivat esille aineistosta. Oppaan toiseen osaan on koottu esimerkkejä siitä, miltä *rakkauden pedagogiikka* näyttää käytännössä arjessa. Esimerkit on jaettu viiteen osa-alueeseen, jotka ovat: rakkaus näkyy puheessa, rakkaus oppilaita kohtaan, rakkaus työtovereita kohtaan, rakkaus itseämme

kohtaan sekä rakkaus työtä kohtaan. Esimerkit on koottu tietoperustasta sekä kyselyjen ja haastattelujen vastauksista.

6.5 Työn jalkauttaminen ja tutkimuksen onnistuminen

Opasta tullaan käyttämään uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja sitä voidaan jakaa yhteistyökumppaneille ja viranomaisille. Jo nyt monet Agape-keskuksen yhteistyökumppaneista ovat esittäneet kiinnostusta opinnäytetyötä ja opasta kohtaan ja olen jo pitänyt yhden luennon opinnäytetyön tuloksista yhteystapahtumassa, joka järjestettiin 21.09.2019 Turussa. Olen saanut pyyntöä useaan muuhun paikkaan kuten ESY-seurakuntaan ja Haraisten koti -säätien nuorteniltan puhumaan opinnäytetyön tuloksista. Uskon, että opinnäytetyön opasta voidaan käyttää mallina ja ohjenuorana laajasti eri järjestöissä. Opas sisältää paljon periaatteita, jotka tulevat erityisesti kristillisestä ajatusmaailmasta. Tämän takia opas soveltuu erityisen hyvin kristillisiin organisaatioihin.

Opinnäytetyö vastaa hyvin asetettuihin tavoitteisiin. Tutkimuksessa onnistuttiin löytämään menetelmiä, joilla *rakkauden pedagogiikkaa* voidaan toteuttaa, ja onnistuttiin saamaan laajasti aineistoa koko organisaatiosta. Tutkimuksen aikana nousi joitakin haasteita, kuten miten saada Rakkauden Pedagogiikka -oppaaseen käytännön esimerkkejä ja menetelmiä, mutta nämä onnistuttiin ratkaisemaan. Tilaajalta saamani palaute on ollut positiivista ja tilaajan mukaan opas vastaa tilaajan tarpeita. Tilaajan mukaan työ on toteutettu perusteellisesti ja olemme myöskin puhuneet muista hankkeista, joita voisin toteuttaa organisaatiolle.

6.6 Uusia avauksia

Tutkimuksen aikana heräsi yksi mielenkiintoinen kysymys rakkauden käsitteestä. Nyky-yhteiskunnassa rakkaus-käsite yhdistetään usein väistämättä erotiikkaan ja tästähän pedagogisessa rakkaudessa ei koskaan ole kyse. Martti Hellström (2008, 299) nostaa esille ongelman pedagogisen rakkauden väärinkäytöksistä, missä kasvattajat ovat syylistyneet pedofiliaan ja selitelleet sitä rakkaudeksi. Tässä opinnäytetyössä käsitteelin pedagogista rakkautta muinaisten kreikkalaisten *filia*, ja eritoten *agape* käsitteen valossa. Näiden käsitteiden valossa pedagoginen rakkaus ajattelee aina toisten parasta ja on itsekkyydestä vapaata, eikä sillä ole mitään tekemistä eroottisten tunteiden

kanssa. Mielenkiintoista olisi jatkaa ja tutkia tarkemmin käsitettä pedagoginen rakkaus, mitä se sisältää ja mitä ei. Hellström (2008, 299) pohtii olisiko mahdollista puhua pedagogisen rakkauden sijaan avoimesta, arvostavasta, kunnioittavasta ja aidosti läsnäolevasta suhteesta tai puhua välittämisestä? Puhutaan kuitenkin niin tärkeästä ja suuresta asiasta, että riittääkö käsite välittäminen?

Toinen mielenkiintoinen avaus olisi tutkia miten voisi toteuttaa välittävää ja rakkautta pedagogiikkaa, kun luokat ovat suurikokoisia ja resurssit ovat vähissä. Tai kun luokissa on paljon erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, jotka tarvitsevat enemmän huomiota. Olen kuullut paljon esimerkkejä siitä, miten pedagoginen rakkaus on enemmänkin työtä helpottava asia. Kun luokkakoot suurenevat, pitää enemmänkin muuttaa toimintatapoja. Toisaalta olen kuullut paljon esimerkkejä siitä, miten oma työ on niin vaativaa, ettei millekään ylimääräiselle jää tilaa. Olisi mielenkiintoista tutkia ja luoda menetelmiä, joilla olisi helppo osoittaa välittämistä, kun luokat ovat suuria ja olosuhteet vaativia.

LÄHTEET

- Agape-keskus 2017a. Tietoa koulusta. Artikkel. Viitattu: 7.8.2019.
<https://www.kristillinenkoulu.org/koulu/tietoa-koulusta/>
- Agape-keskus 2017b. Tietoa päiväkodista. Artikkel. Viitattu: 7.8.2019.
<https://www.kristillinenkoulu.org/koulu/tietoa-koulusta/>
- Agape-keskus 2017c. Iltapäiväkerho. Artikkel. Viitattu: 7.8.2019. <https://www.kristillinenkoulu.org/iltapaivakerho/>
- Agape-keskus 2017d. Päivittäinen toiminta. Artikkel. Viitattu: 7.8.2019.
<http://www.kristillinenkoulu.org/iltapaivakerho/paivittainen-toiminta/>
- Agape-keskus 2017e. Näky. Artikkel. Viitattu 7.8.2019. <http://www.kristillinenkoulu.org/about/naky/>
- Agape-keskus 2017f. Johtoajatus ja arvot. Artikkel. Viitattu 7.8.2019.
<http://www.kristillinenkoulu.org/about/toiminta-ajatus-ja-arvot/>
- Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Viitattu 5.11.2019 Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>.
- Anu Puusa & Pauli Juuti 2011. Menetelmäviidakon raivaajat – Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: HansaBook.
- Bohm, D. & Peat, F.D. 1992. Tiede, järjestys ja luovuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Gissler, Mika & Seppänen, Johanna 2017. Nuorten mielenterveysongelmat lisääntyvät pohjoismaissa – erityisryhmänä maahanmuuttajat. Julkaisu. Viitattu: 25.7.2019.
<https://blogi.thl.fi/nuorten-mielenterveysongelmat-lisaantyyvat-pohjoismaissa-erityisryhmana-maahanmuuttajat/>
- Haavio, Martti & Takala, Annika 1969. Opettajapersoonallisuus 4. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Heinonen, Veikko 1989. Kasvatustieteen perusteet. Jyväskylä: Gummerus.
- Hellström, Martti 2008. Sata sanaa opetuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hellström, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hintikka, Maija 2011. Leikkiminen on lapsen tapa elää, kasvaa ja oppia. Teoksessa: Timo Jantunen ja Eero Ojanen (toim.) Sydämen sivistys. Porvoo: Bookwell s. 145-165
- Hovila, H. 2004. Opettajan ja oppilaan kohtaaminen koulusituaatiossa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino
- Jalovaara, Esko 2006. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Tampere: Pilot-kustannus.
- Jantunen, Timo 2011. Satujen merkitys ihmiselle. Teoksessa: Timo Jantunen ja Eero Ojanen (toim.) Sydämen sivistys. Porvoo: Bookwell s. 166-172
- Jouni Tuomi, Anneli Sarajarvi 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

- Kaarttinen, Jyrki 2008. Kansallissosialistinen kasvatus – pedagogiikkaa vai ”epäpedagogiikkaa”? *Kasvatus & Aika*, 2 (1). Viitattu 01.08.2019. <https://journal.fi/kasvatus-jaaika/article/view/68142/29002>
- Kuusinen, Kirsti-Liisa 2000. Kognitiivinen psykoterapia ja kiintymyssuhdeteoria. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Jyväskylän yliopisto 2015a. Laadullinen tutkimus. Artikkel. Viitattu 18.11.2019. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Jyväskylän yliopisto 2015b. Havainnointi eli observointi. Artikkel. Viitattu 18.11.2019. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-hankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>
- Laitinen, Hanna 2017. Humanismi on keskeinen työni ja toimintani määrittäjä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Artikkel. Viitattu 23.10.2019. <https://www.humak.fi/blogit/humanismi-on-keskeinen-tyoni-ja-toimintani-maarittaja/>
- Leutonen, Annukka 2017. Kiire - koulun ratkaisematon ongelma? Sitra. Artikkel. Viitattu 27.08.2019. <https://www.sitra.fi/blogit/kiire-koulun-ratkaisematon-ongelma/>
- Lewis, C.S. 2012. Neljä Rakkautta. Suomentanut: Taisto Nieminen. Helsinki: KIRJAPAJA. Englanninkielinen alkuteos 1960.
- Muhonen, Mervi & Tirri Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Julkaisussa: Johdatus kristilliseen kasvatukseen. 2008. Toim: Jouko Porkka. Helsinki: LK-KIRJAT
- Mäkelä, Klaus & Apo, Satu 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Nygren, Anders 1970. Eros ja agape. Suomentanut: Olavi Castrén. Helsinki: Ylioppilastuki ry. Ruotsinkielinen alkuteos 1938.
- Pirttiniemi, Juhani 2000. Koulukokemukset ja kouluratkaisut – Peruskoulujen vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopistopaino
- Puolimatka, Tapio 2008. Arvojemme juuret. Julkaisussa: Johdatus kristilliseen kasvatukseen. 2008. Toim: Jouko Porkka. Helsinki: LK-KIRJAT
- Puolimatka Tapio 2010. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. 2. Painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy.
- Nurmi, Riikka & Sillanpää, Anniina & Hannukkala, Marjo 2015. Hyvää mieltä yhdessä – Käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura
- Saari, Kirsti 2009. Dialogisuus ja kohtaaminen – Tutkimus kristillisten koulujen toimintakulttuurista kasvatuksuhteiden näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopistopaino
- Salomaa, J.E 1954. Koulukasvatusoppi. Helsinki: WSOY.
- Silk, Danny 2008. Loving our kids on purpose. Shippensburg USA: Destiny image publishers.
- Sinkkonen, Jari 2012. Nuoruusikä. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Sinkkonen, Jari 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Helsinki: Duodecim.

Skinnari, Simo 2004. Pedagoginen Rakkaus. Jyväskylä:PS-kustannus.

Uusikylä, Kari 2003. Vastatulia: Inhimillisen kasvatuksen ja koulutuksen puolesta. Jyväskylä: PS-kustannus.

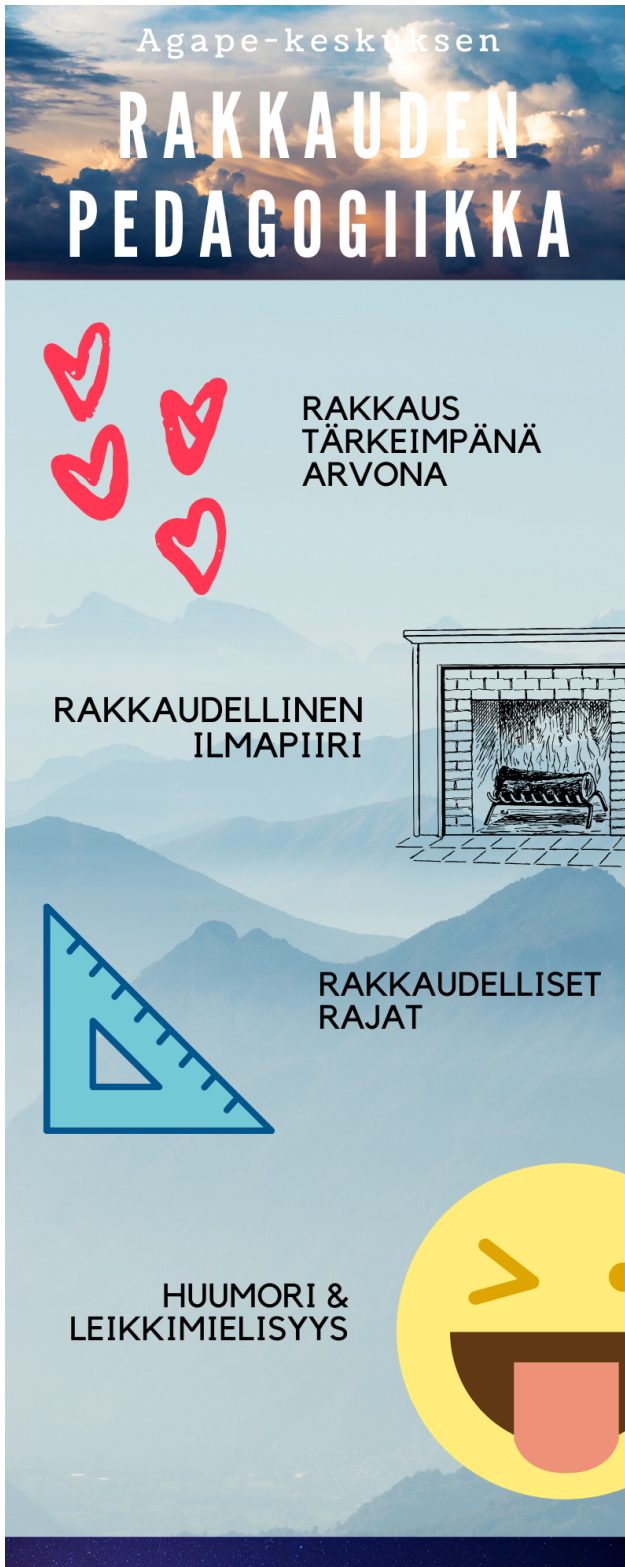
Vermasvuori, Juha 1987. Kasvattajan suhde uskonnonpedagogiikkaan. Teoksessa: Johdatus uskontokasvatukseen. Helsinki: Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus

Vuorikoski, Marjo & Törmä, Sirpa & Viskari, Sinikka 2003. Opettajan vaiettu valta. Tampere: Vastapaino.

LIITTEET

Liite 1.

RAKKAUS TÄRKEIMPÄNÄ ARVONA

01 Rakkaus on ykkönen

Rakkaus on ehdoton ydinarvo. Kaikki muu tulee sen jälkeen. Rakkauden pedagogiikan toteuttaminen organisaatiossa vaatii yhteisen tinkimättömän sitoutumisen rakkaudelliseen, anteeksiantavaan ja armolliseen asenteeseen oppilaita, työkavereita ja huoltajia kohtaan.

02 Rakkautta lähestytään rakkaudella

Koska rakkaus on niin haastavaa, täytyy sitä lähestyä varovaisesti. Joka päivä aloitetaan puhtaalta pöydältä ja pyydetään ja annetaan paljon anteeksi.

RAKKAUS NÄYTTÄÄ
JOLTAIN

RAKKAUS TOIMII
AINA

PYSYN
RAKKAUDESSA

SYDÄMEN YHTEYS

RAKKAUDELLINEN ILMAPIIRI

01

Kommunikointi

Ilmapiiri on pääasiassa aikuisten vastuulla ja se muodostuu pitkälti siitä, miten kommunikoidaan ja puhutaan toisille ihmisille.

02

Turvallisuus

Turvallisen ilmapiirin luominen on opettajan perustaito. Ehdoton rakkaus synnyttää turvallisen ilmapiirin, joka on elinehto lapsen oppimiselle.

ROHKASEMINEN

HYMYT

YSTÄVÄLLISYYS

RAUHA

HIDAS TAHTI

RAKKAUDELLISET RAJAT

01 Rakkauteen kuuluu rajat

Turvallisen ilmapiirin ylläpitämiseksi vaaditaan rajat. Turvalliset rajat suojelevat lapsia.

02 Omat rajat

Opettajakin tarvitsee rajat, jotta jaksaa. Omat vastualueet tunnistetaan ja varotaan ottamasta liikaa ylimääräistä vastuuta.

RATKAISE
RISTIRIIDAT

RAKKAUS
SUOJELEE

RAKKAUS VETÄÄ
RAJAT

RAKKAUS KESTÄÄ
RAKKAUS EI MUUTU

HUUMORI & LEIKKIMIELISYYS

01

Lapsellinen sielu

Jotta nuoria voisi ymmärtää, täytyy opettajan säilyttää palanen iloista lapsen sielua. Leikillä ja huumorilla luodaan iloa ja rentoutta ilmapiiriin. Varsinkin erityistä tukea tarvitsevia lapsia haastetaan huumoriin.

02

Yhteiset ilon hetket

Leikillä luodaan yhteisiä iloisia hetkiä, joita voidaan jälkepäin muistella. Nämä kokemukset jäävät mieleen ja rakentavat yhteyttä oppilaan ja opettajan välillä.

RAKKAUS NAURAA

RAKKAUS HASSUTTELEE

RAKKAUS SYNNYTTÄÄ ILOA

ESIMERKKEJÄ

Arjen työn keskellä kysyn itseltäni: "Miltä rakkaus näyttää tässä tilanteessa?"

Työntekijöitä informoidaan rakkauden periaatteista lapsia, työtä ja työtovereita kohtaan

Mietin tarkkaan, mitä asioita hoidan sosiaalisen median kautta. Jos on ristiriidan vaara, hoidan asian puhelulla tai kasvotusten.

Puutun asioihin nopeasti ja pyrin löytämään ratkaisun, jos huomaan epäystävällistä käytöstä lasten tai työntekijöiden välillä

RAKKAUS NÄKY PUHEESSA!

Kaikesta voi puhua, mutta nätisti

Harjoittelen ystävällistä, rohkaisevaa,
asiallista ja kohteliasta puhetta

Pyrin tietoisesti rakentamaan positiivista
ilmapiiriä

Haasteellisten tilanteiden edessä, ennen
ristiriitaisia tunteita herättävän asian
puheeksi ottamista kysyn itseltäni: Miltä
rakkaus näyttää tässä keskustelussa? Miten
otan tämän vaikean asian esille? Millä
äänensävyllä? Millä sananvalinnoilla? Miten
pysyn asiallisena? Miten vältän syyttelyä ja
riitaa? Tarvitsenko keskusteluun mukaan
tukihenkilön, jotta keskustelun sävy pysyy
ratkaisukeskeisenä ja asiallisena?

Käytän minä-kommunikaatiota, kerron omista
huolistani, en lähde syyttelemään muita

RAKKAUS OPPILAITA KOHTAAN

Rakennan tietoisesti hyviä suhteita eli sydämen yhteyttä lapseen tai nuoreen, sillä hyvä suhde motivoi nuorta suojelemaan yhteyttä ja käyttäytymään hyvin sekä tottelemaan

Vaikka puutun huonoon käytökseen ja ylläpidän kuria, en koskaan katkaise sydämen yhteyttä lapseen ja nuoreen.

Pysyn asiallisena haastavissakin tilanteissa

En pura omaa huonoa oloa lapsiin

Työskentelen rauhallisessa tahdissa, jotta jaksan ja pystyn pysymään ystävällisenä lapsiryhmän keskellä

Hymyilen ja annan rohkaisevaa palautetta niin usein kuin mahdollista

Huonosti voiva lapsi tarvitsee lähes aina lisää läheisten aikuisten panostusta tavalla tai toisella

RAKKAUS TYÖTOVEREITA KOHTAAN

Kohtelemme päättäväisesti toisiamme
rakkaudella

Tervehdin, katson silmiin, pysähdyn
kuuntelemaan

En puhu pahaa toisista

En rakenna klikkejä

Pyydän aina anteeksi, jos olen loukannut
toista henkilöä

Jos huomaan, etten yksin osaa ratkaista
ristiriitaa, pyydän esimiehen apua tilanteen
selvittämiseen

RAKKAUS ITSEÄMME KOHTAAN

Pyrin rauhalliseen työtahtiin, jotta voin hyvin

Opettelen rajaamaan työtäni niin, että voin
hyvin

Kerron, jos en voi hyvin, jotta voin yhdessä
esimiehen kanssa puuttua asiaan

Tarvitsen paljon armoa, joten harjoittelen
armollista asennetta itseäni kohtaan

RAKKAUS TYÖTÄ KOHTAAN

Työssä on tärkeä pitää myös hauskaa

Taukohetkinä varomme puhumasta pelkästään työasioista, jotta ehdimme seurustella leppoisasti ja voimaannuttavasti

Pyrin löytämään työssäni niitä asioita, joista pidän ja joista innostun. Teen oppilaiden kanssa myös omasta mielestäni mukavia asioita. Yhdelle opettajalle tämä voi tarkoittaa keskittymistä arjen rutiineihin ja turvallisuuden luomista arkeen ja perusopetukseen. Toinen opettaja taas voimaantuu retkistä ja tapahtumista. Opettajan on tärkeä löytää oma tapansa tehdä työtä, koska opettajan oma hyvinvointi ja innostus vaikuttaa suoraan oppilaiden hyvinvointiin ja innostukseen.

